

**A külkereskedelmi termékforgalom adatainak
konzisztenciavizsgálata**

(Átdolgozott változat)

Készítette a KOPINT-DATORG zRt. munkacsoportja,
témavezető: Palócz Éva

Készült a Központi Statisztikai Hivatal (1024 Budapest, Keleti K. u. 5–7.) megbízásából,
a KOPINT-DATORG zRt.-vel kötött szerződés alapján.

Kapcsolattartó a megbízónál:

Siketné Krisztik Cecília, KSH Külkereskedelem-statisztikai főosztály. 1024 Bp., Petrezselyem u. 7–9. Tel.: 345–6808.

Kapcsolattartó a KOPINT-DATORG zRt.-nél: Palócz Éva, gazdaságkutatási divízióigazgató. Tel.: 459–4240.
Munkaszám a KOPINT-DATORG zRt.-nél: 21191.

Sorozatszerkesztő:

Landau Edit

ISSN-10: 963-7260-06-4
ISBN-13: 978-963-7260-06-3

A külkereskedelmi termékforgalom adatainak konzisztenciavizsgálata
(Átdolgozott változat)

Készítette a KOPINT-DATORG zRt. munkacsoportja,
témavezető: Palócz Éva

Készült a Központi Statisztikai Hivatal megbízásából

Budapest, 2006. június

**A munkacsoportot vezette:
Palócz Éva**

A tanulmányt kidolgozó munkacsoport:

Hüttl Antónia
Kiss Ádámné
Kovács Zoltán Ákos
Nagy Ágnes
Palócz Éva
Pénzes Petra

Tartalomjegyzék

Összefoglaló	5
Bevezető	7
1. Makrogazdasági összefüggések	10
1.1. Az adatok, illetve források közötti feszültségekről	10
1.2. A külkereskedelmi áruforgalom egyes makrogazdasági összefüggései	13
2. A termékforgalmi adatok vizsgálata	20
2.1. A magyar export-import trendek	20
2.2. A termékimport alakulása a többi csatlakozó országban 2003 és 2005 között	25
3. Külkereskedelmi forgalom magyar és tükr adatok alapján	29
3.1. Diszkrepanciák az EU-tagországok belső termékforgalmában	29
3.1.1. Részesedések az aszimmetriából közösségi szinten	29
3.1.2. Beérkezési és kiszállítási aszimmetria: relatív méret és eltérési irány	31
3.2. A magyar behozatal és kivitel bilaterális aszimmetria-indikátorai	33
3.2.1. Az EU-tagországokkal folytatott kereskedelem aszimmetria-indikátorai	33
3.2.2. A magyar külkereskedelem aszimmetria-indikátorai néhány EU-n kívüli országgal folytatott kereskedelemben	35
3.3. Visszapillantás a korábbi bővítésnek (1995) a számba vett importra gyakorolt hatására	37
3.4. Következtetések	38
Mellékletek	40

Összefoglaló

A magyar külkereskedelem folyamatai az EU-csatlakozás után jelentős változást mutattak. Ez felkeltette a gyanút, hogy nem olyan adatvesztésről van-e szó az importban, amely a gazdasági folyamatokat a valóságosnál kedvezőbb színben tünteti fel. Tanulmányunkban elvégeztük az adatok elemzését makrogazdasági összefüggésben, a tükörstatisztikák felhasználásával, valamint egyedi ellenőrzésekkel.

Következtetéseinket az alábbiakban foglaljuk össze.

- A csatlakozás előtti és a csatlakozás utáni időszak *tükörstatisztikáinak* elemzése *eltűnt importot nem jelez*. Az Európai Unió országaival (EU-24) folytatott kereskedelemben 2004. májusa és 2005. szeptembere között a partnerországok exportja nem haladta meg a magyar import értékét (holott korábban ez volt jellemző), és az EU-n kívüli országokból érkező magyar import is számottevően magasabb volt, mint a partnerországok által kimutatott magyarországi rendeltetésű export. Magyarország – a magyar és a partnerországok által jelentett adatok közti eltérés alapján – jelenleg sem az export, sem az import oldalán nem tartozik a kiugróan nagy relatív hibával jellemezhető országok körébe. Ráadásul az ország aszimmetria-indikátorai 2005 első nyolc hónapjában az előző nyolc hónaphoz mérten kedvezőbbek. Az aszimmetriák nem feledhető aspektusa ugyanakkor, hogy számos igen tekintélyes mértékű – folyamatos és ad hoc – bilaterális diszkrepancia létezik, amely rendszerint közösségi szintű számbavételi problémákat jelez. Emellett a 2005-ben csökkenő, 2005 augusztusában már alacsony szintű magyar importtöbblet is azt indokolja, hogy javuljon az import nyomon követése, szigorodjon az ellenőrzés, fejlődjék az érintett hazai és nemzetközi szervezetek együttműködése e területen, ami a statisztika minőségének javítását is elősegítheti. Tudomásul kell azonban venni, hogy az új adatgyűjtési rendszer átmeneti nehézségein túljuthatunk ugyan, a rendszernek azonban állandó, a szereplők érdekeltségéből fakadó jellemzője, és nem magyar sajátossága, hogy szereplői – a tényleges termékmozgáshoz képest – az exportot „túl-”, az importot „alul-” jelentik. A feladat a diszkrepancia kordában tartása, ami az import esetében nagyobb feladat.
- A korábban csatlakozó országok tapasztalatai azt mutatják, hogy a csatlakozás *átmeneti statisztikai-adatvesztési problémákat* okoz, ami elsősorban az átállás nehézségeivel, sajátosságaival és időigényességével, az „újonnan felmerülő jelenségek megfigyelésének módszertani problémáival” magyarázható. A csatlakozás előtti és utáni periódus adatai (ti. tükörstatisztikák összevetéséből kimutatható jellemző eltérései) között a legjelentősebb különbségeket az 1995-ben taggá váló három ország: Ausztria, Finnország és Svédország közül az első esetében találtunk, de mindhárom országban kimutatható volt általában két (1995 és 1996), de néhány esetben több évre vonatkozóan is. Számos esetben trendváltást is megfigyelhetünk, azaz míg korábban például „aluljelentettség” volt jellemző az importra, a csatlakozás után „felüljelentettség” alakult ki, tehát több termék érkezett a vizsgált partnerországból, mint amennyit az exportként jelzett (és vice versa). Ez – többek között – a statisztikai számbavétel hibája mellett a közvetítő kereskedelem szerepének, illetve számbavételének változását, és új szereplők megjelenését is jelezheti.
- A piaci kereslet-export-termelés-input-importigény összefüggésben szemlélve a fő piacunknak számító EU-15-ben a gazdasági növekedés lassulása, az importkereslet gyengülése egyértelmű hatással volt a magyar kivitel és az ezzel összefüggő import dinamikájára. Ez

azonban inkább konjunkturális, semmint magával a csatlakozással összefüggő kérdés. Az EU-csatlakozás az előrelátható alkalmazkodási követelmények-kényszerek miatt (például: ár-bér konvergencia, költség-versenyképesség változása, árfolyamhatások stb.) lényegesen befolyásolta az ország exportpotenciálját, miáltal bizonyos iparágak termelésének és exportjának, s ezáltal importszükségletének leépülése ment és megy folyamatosan végbe (lásd tevékenységek, bizonyos termékek gyártásának fokozatos leépítése, leállítása és áthelyezése más országokba). Ez a *gazdaságszerkezeti, iparági átrendeződés* sem a csatlakozással kezdődött, noha az újabb lökést adott a folyamatnak. *Az importnak a csatlakozás félévében kimutatható átmeneti gyorsulása* – kevéssé közismert, de nem teljesen meglepő módon – nem is az EU- (intra-), hanem *a 3. országokkal lebonyolított forgalomban következett be*. Az innen feladott import kiemelkedő dinamizmusa ugyanakkor 2004 második felében még nagyrészt ellensúlyozta az intra EU-import lassulását vagy tompította visszaesését.

- Félrevezető lenne a GDP két oldalát kiegyensúlyozó statisztikai hiba létét egyetlen okra, a nettó export túlértékelésére visszavezetni. A hiba léte a GDP becsléséhez használt adatforrások hibáinak eredője, abban nem csak a külkereskedelmi adatok játszanak szerepet. Az is ellene szól az import és a statisztikai hiba szoros összekapcsolásának, hogy a statisztikai hiba nagysága az elmúlt években többször is jelentősen változott, nem mutatott egyenes vonalú trendet: 2000 környékén jelentősen emelkedett, majd csökkenő irányzatot vett (tehát nem köthető az EU-csatlakozás időpontjához). A statisztikai hiba 2004-ben már a GDP mindössze 0,7 százalékát tette ki (–136 milliárd forintot), 2005-ben pedig a készletváltozás és az egyéb nem specifikált felhasználás együttesen 0,4 százalék volt a GDP arányában (az Eurostat a GDP 0,5 százalékát kitevő hibát tekint elfogadható mértékűnek).
- Összegezve a magyar import alakulását vizsgáló elemzésekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy ezek nem erősítették meg azt a feltevést, hogy a magyar statisztika *lényegesen* alulbecsülne a magyar import szintjét és dinamikáját. Illetve semmi nem támasztja azt alá, hogy az EU-csatlakozást követően a statisztikai adatszolgáltatás módjának változása következtében keletkeztek volna olyan komoly hibaforrások, amelyeket csökkenteni vagy kiküszöbölni lehetne önmagában a statisztikai munka javításával.
- Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy nem fordulhat elő, hogy akár számottevő tételek is kimaradnak az adatszolgáltatók által jelentett importforgalomból. A két állítás nem mond ellent egymásnak, mivel a statisztikai megfigyelésbe alapvetően az áfabevallások alapján vonnak be új vállalatokat. Ez az adatszolgáltatói regiszter fő forrása. Statisztikai eszközökkel nincs mód információt szerezni az esetlegesen eltitkolt termékforgalomról, miközben vélelmezhető, hogy a vámhatárok lebontása megkönnyítette a vám- és adószervek által nem regisztrált külkereskedelmet. Egyrészt a magyarországi magas – több szomszédos országénál magasabb – adóráták miatt a résztvevők érdekeltek az importot nem Magyarországon jelenteni, miközben a tényleges felhasználás vagy értékesítés itt történik. Másrészt nem zárható ki az adócsalás ténye, amit a határellenőrzés megszűnése szintén megkönnyített: az importáló vállalat a behozott termék továbbértékesítését követően megszűnik, még mielőtt az adóhatóság be tudná hajtani az adótartozást. A nem bevallott import értelemszerűen hiányzik a külkereskedelmi statisztikából is. Ennek felderítése azonban nem a statisztika feladata.

Bevezető

2004. május 1-jével, az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkkal jelentősen megváltoztak a magyar külkereskedelem feltételei és statisztikai számbavétele. A korábban egységes vámalapú statisztika kétfelé vált. A forgalom mintegy 4/5-ét kitevő, a tagországokkal lebonyolított árumozgások statisztikai alapja a *korábbi vámbizonylati adatgyűjtés helyett a vállalati adatszolgáltatásra helyeződött* (Intrastat). Már ez is számos átállási nehézséget okozott, többek között az adatszolgáltatóknál. Ezzel egyidejűleg azonban olyan árumozgások is megjelentek, amelyek a csatlakozás előtt nem voltak lehetségesek, vagy nem voltak jellemzőek (a magyarországi áfarezidensek raktározási tevékenysége, a disztribúciós láncokon belüli intenzív árumozgás stb.). A külkereskedelmi forgalom statisztikai adatgyűjtésében egyszerre kétféle nehézséggel is szembe kellett tehát nézni a csatlakozás után. Egyrészt az adatgyűjtési rendszer megváltozása, másrészt az adatszolgáltatók megváltozott viselkedése, illetve a csatlakozásnak magára a külkereskedelmi áramlatokra való eltérítő hatása, külön-külön is bonyolult helyzetet eredményezett.

Az EU-csatlakozást követően a magyar export lényegesen gyorsabban növekedett, mint az import, amihez eleinte az is hozzájárulhatott, hogy a csatlakozás előtti időszakban jelentős volt az előrehozott behozatal. A kivitel gyorsabb növekedése és a kereskedelmi mérleg számottevő javulása azonban 2005-ben is folytatódott, amelynek kimutatott mértékét egyesek túlzottnak ítélték, mivel úgy látták, hogy az nincs teljes összhangban a más forrásokból származó makrogazdasági információkkal.

Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a témában készült elemzések főbb megállapításait, és megkíséreljük, hogy a lehetséges magyarázatok rendszerezésével vonjunk le következtetéseket a magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika minőségére vonatkozóan.

1. A problémát elsőként az MNB szakértői exponálták. Az import alulbecslését két oldalról érvelve is vélelmezték. Egyrészt szembetűnővé vált, hogy a *fizetési forgalom* adatai rendre jóval magasabb importértéket jeleztek, mint a KSH adatgyűjtésében szereplő importadatok. Miután a fizetési mérleg – szokásosan – a különbséget importelőlegként mutatja ki, ez a fizetési mérlegben és a külföld pénzügyi számlájában úgy jelentkezett, mintha a magyar vállalati szektor rendszeresen a külföldet hitelezné. A KSH ezzel kapcsolatban végzett tételes ellenőrzéseiből azt a következtetést vonta le, hogy az MNB fizetési forgalmának áruforgalmi sora *jelentős mértékben* tartalmaz olyan tételeket is, amelyek nem az országhatárt átlépő termékmozgással kapcsolatosak, hanem kereskedelmi tevékenység (ún. reexportban beszerzett és értékesített áruk), illetve külső (más országban történő) gyártás ellenértékét és ezzel kapcsolatos kiadásokat fejeznek ki. Emellett az is elbizonytalanítja a fizetési forgalom adataiból levonható következtetéseket, hogy – ahogy az MNB tanulmánya maga is említi – a 2000–2001-es években már tapasztalhattunk hasonló mértékű, de ellentételes irányú eltérést a vámstatisztika és a pénzforgalmi jelentések importadatai között. A jelenség mögött akkor sem sikerült felfedezni sem a vámstatisztika, sem a fizetési forgalomra vonatkozó adatgyűjtés valamilyen rendszeres, tendenciózus hibáját. Akkor is elsősorban azzal volt magyarázható az eltérés, hogy – különösen a multinacionális vállalatoknál – igen nehéz áthidalni a számvitel és a

statisztika, a pénzmozgás és a reálgazdasági folyamatok közötti szemléleti eltéréseket. A gazdasági integráció erősödésével bizonyosan tovább nő a diszkrepancia mértéke. De önmagában ebből a körülményből nem szabad következtetéseket levonni a külkereskedelmi termékforgalmi statisztika minőségére vonatkozóan.

2. Az MNB érvelését emellett arra is alapozta, hogy az EU-csatlakozás óta eltelt időszakban a termékimportnak a KSH statisztikája szerint mért értéke szignifikánsan eltér az 1995 óta eltelt időszak alapján számított trendvonalától. A trendet a végső felhasználás importigényességéből, valamint a tényleges és az így becsült importkereslet különbségére készített idősoros becslésből számszerűsítették. A végső felhasználás importigényességének – az egyes komponensek szerint differenciált mértékű – számításához legfrissebb adatként a 2000. évi ÁKM állt rendelkezésre. A számításokból az MNB tanulmányában megfogalmazottaktól eltérő következtetések is levonhatók.

- A végső felhasználáson belül az importigényesség differenciálódása a KSH 2000. évi vámstatisztikai adataiból származnak. Az ÁKM ezt az importot osztotta fel a felhasználási célok között. Amennyiben – az MNB saját álláspontjával egyezően – az import szintje 2000-ben túlbecsült volt, akkor erős feltevés azt elfogadni, hogy a „hiba” arányosan osztható fel a végső felhasználás tételei között. Azért sem reális ezt feltételezni, mivel vannak olyan termékcsoportok, amelyekre az importra vonatkozóan más forrásokból is nyerhetők adatok (energiaimport, beruházási gépek).
- Az MNB számításai szerint az 1995 óta eltelt időszak egészében jellemzően nőtt az importigényesség. A folyamatosan növekvő importigényesség azonban ellentmond a közgazdaságtanban elterjedten használt konstans Leontief-féle koefficienseknek. Ha elfogadjuk, hogy a végső felhasználás szerkezete középtávon valamiféle stabilitást mutat, akkor nem meglepő, hogy egy növekvő periódus után az importigényesség egy csökkenő periódusa következik.
- A 2000. évi ÁKM szerint a végső felhasználáson belül különösen magas az állóeszköz-felhalmozás és az export importigénye. A későbbi években a beruházási szerkezet változása miatt, különösen az infrastrukturális beruházások arányának emelkedése következtében vélhetően visszaesett az importigény. Az export célú import alakulását viszont kiszámíthatatlanul hektikus mozgás jellemzi.
- Az export importigényességének gyors, hektikus változása sokkal inkább a vállalatstruktúra formákat érintő integrációs folyamatnak tudható be, mint technológiai kérdésnek. Közismert, hogy az EU-csatlakozás lényegesen megkönnyítette a vállalatcsoportokon belül az országok közötti termékmozgatást, a logisztikai központok kiépülését.
- Azért sem érdemes továbbvezetni a külkereskedelmi adatok múltban megfigyelt tendenciáit, mert lényegesen módosult a statisztika által – a tagországok közötti termék-kereskedelemben – megfigyelt tranzakciók jellege. A megfigyelés az országhatáron átlépést regisztrálja, és nem azt, hogy a termék ténylegesen bekerült-e a magyar gazdaságba továbbfelhasználásra, termelő- vagy végső felhasználási célra. Makrogazdasági tendenciák alapján legfeljebb ez utóbbi „special trade” import alakulása becsülhető.

3. A makrogazdasági vonatkozásokkal kapcsolatban még egy összefüggést érdemes megemlíteni. A statisztika két megközelítésből, termelési és végső felhasználási oldalról is összeállítja a bruttó hazai termék értékét. A kilencvenes évekre az volt a jellemző, hogy a termelésiadat-forrásokból rendre magasabb érték mutatkozott, mint ahogy azt a végső felhasználás különböző tételeinek összege jelezte. A különbséget, azaz az inkonzisztencia mértékét tükrözi a statisztikai hiba. Az utóbbi években megváltozott a statisztikai hiba trendje: 2000-től kezdve egyre csökkent a termelési oldal többlete, és 2003 óta már a felhasználási oldal mutatkozik magasabbnak. Így való igaz, hogy a külkereskedelmi egyenlegnek főleg az importdinamika mérséklődésében mutatkozó javulása egyben azt is jelentené, hogy nőne a nettó export, és ezzel csökkenne a statisztikai hiba mértéke, de ebből még nem következik, hogy a külkereskedelmi statisztika vélelmezett hibája okozza a statisztikai hiba létét, vagy az előjelváltást.
4. Készültek olyan elemzések is, amelyek tételesen, vállalatsorosan hasonlították össze, hogy milyen eltérések tapasztalhatók a különböző adatforrások szerint az export és az import értékét tekintve. Az ilyen fajta vizsgálatok fontos támpontot adhatnak a külkereskedelmi statisztika rendszeres javításához, egy-egy nagyvállalat által tévesen jelentett tétel korrekciójához. A csatlakozás után ugyanis nemcsak a vámhatárok lebontása történt meg, hanem új típusú tranzakciók is születtek. A multinacionális nagyvállalatok egyre inkább bevonják Magyarországot nemzetközi árumozgási láncolatukba. Előbb megjelentek a csak magyarországi adószámmal, de tényleges itteni tevékenységgel nem rendelkező cégek, s ma már magyar adószám nélküli cégek is alakíthatnak ki Magyarországon elosztó raktárközpontokat, amelyek intenzív export-import tevékenységet folytatnak. Ez megnehezíti a jelentők számára – a legjobb szándék mellett is – az áruforgalom értelmezését, korrekt jelentését.

A következőkben a csatlakozás után regisztrált különös külkereskedelmi folyamatok elemzését többféle megközelítésből végezzük el. Az *első fejezetben* a külkereskedelmi adatokat a nemzetgazdasági számlák más adataival szembesítjük. Ebben a makrogazdasági fejezetben kerül sor az importadatoknak a GDP-vel, a készletekkel, valamint az iparstatisztikai adatokkal való összevetésére. A *második fejezet* a magyar export-import adatok szerkezetét, időbeli lefutásának jellegzetességeit vizsgálja, valamint azt igyekszik feltárni, mi történt a többi csatlakozó ország külkereskedelmi folyamataiban.

A külkereskedelmi adatok hihetőségi vizsgálatához a tükörstatisztikák vizsgálata is hozzátartozik. Kézenfekvő megoldás ugyanis, hogy a partnerországok kiviteli és behozatali statisztikáival ellenőrizzük a magyar külkereskedelmi statisztikák minőségét. A *harmadik fejezetben* ezért a tükörstatisztikai adatok alapján próbálunk meg adalékokat gyűjteni a magyar statisztikai adatok megbízhatóságáról.

1. Makrogazdasági összefüggések

Van olyan vélemény, amely szerint az EU-csatlakozásunk után érvénybe lépett, a tagországokkal folytatott kereskedelemre vonatkozó adatgyűjtési rendszer (az Intrastat) megbízhatósága nem egyszerűen kisebb a korábnál, hanem kifejezetten torzít. E vélemény képviselői úgy gondolják, hogy a külkereskedelmi deficit kimutatott nagysága kisebb a valóságosnál, főként azért, mert a statisztikailag mért import elmarad a gazdasági folyamatok által indokolt (és a mért export importigénye által meghatározott) szinttől.¹ Ennek megfelelően az MNB által közölt fizetésimérleg-statisztikában 2004 III. negyedétől radikálisan megemelkedett az úgynevezett *tévedések és kihagyások* (NEO) *negatív* egyenlege, amely az MNB hivatalos állásfoglalása szerint főként a külkereskedelmi mérleg túlzottnak tekintett javulását hivatott statisztikailag ellensúlyozni.²

Elemzésünk célja nem az, hogy eldöntsük, vajon a külkereskedelmi vagy a fizetésimérleg-statisztika torzít-e (pontosabban: melyik statisztika torzít *jobban*), erre a rendelkezésre álló adatok köre nem is alkalmas. Azt tudjuk bemutatni csupán, hogy milyen inkonzisztenciák mutatkoznak, illetve az egyes statisztikák által jelzett folyamatok nagyjából összhangban vagy ellentétben állnak-e a fontosabb makrogazdasági irányzatokról kialakult általános képpel. Ezzel kapcsolatban viszont utalnunk kell arra, hogy a makroökonómiai folyamatok szempontjából valójában az áru- és szolgáltatásforgalom *együttes* alakulásának van jelentősége. Más makrogazdasági aggregátumokkal való összefüggéseket tekintve az áruforgalom önmagában nehezen értelmezhető, s kiemelését csupán az a körülmény indokolja, hogy – az EU-n belüli kereskedelem számbavételi rendszerének (Intrastat) bevezetését követően – elsősorban ezeknek az adatoknak a megbízhatóságát illetően fogalmazódtak meg fenntartások és kételyek. Holott az EU-ba való belépésünk után nemcsak az árukkal kereskedő vállalatok lehetőségei és magatartása változhatott meg, hanem a szolgáltatások kereskedelme előtt is új lehetőségek nyíltak meg: a csatlakozás után Magyarország része lett az egységes belső szolgáltatáspiacnak, ami a szolgáltató cégek számára jelentősen megkönnyítette az országhatárok közötti mozgást. Mindez a korábtól eltérő fizetési tranzakciókat is von(hatot)t maga után.

1.1. Az adatok, illetve források közötti feszültségekről

Mindenekelőtt röviden összefoglaljuk, hogy a különböző makrogazdasági adatok, illetve statisztikai források között milyen feszültségek mutatkoznak a 2004–2005. évi folyamatokról nyújtott képet illetően.

- 2004–2005-ben *folyó áron* számottevően javult az áru- és szolgáltatásforgalom egyenlege, különösen a (nemzeti számlák szerinti) áruforgalomé: két év alatt a GDP arányában 2,4 százalékponttal csökkent az áruforgalmi hiány.
- Ennél sokkal jelentősebb a *változatlan áron mért* áruforgalom egyenlegének javulása, amely 2003 és 2005 között a GDP arányában 5,2 százalékpontot tett ki. A 2000. évi áron mért áruforgalmi egyenleg 2005 végén enyhe többletet mutatott.

¹ Lásd: MNB: Jelentés az infláció alakulásáról. 2005. augusztus, 61–62. old.

² Lásd: MNB: A fizetési mérleg alakulása a 2005. II. negyedéves adatok alapján. 2005. szeptember 30. Ez a dokumentum tartalmazza azokat a megfontolásokat, amelyeknek az alapján a NEO-ba átsoroltak egyes korábban máshol elkönyvelt tételeket.

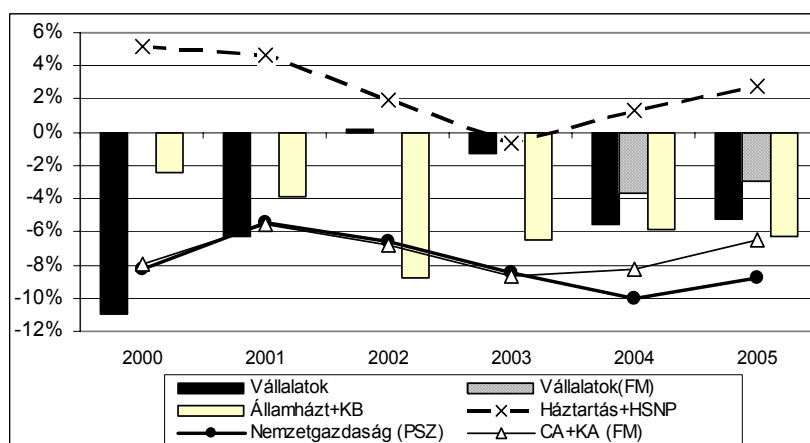
- Ennek megfelelően jelentős és növekvő a *nettó (áruforgalmi) export pozitív hozzájárulása* a GDP volumenének növekedéséhez (a 2003. évi $-1,2$ után 2004-ben $1,3$; 2005-ben pedig $3,7$ százalékpontnyi).
- Más oldalról – a folyó áras adatokra visszatérve, s két további statisztikai forrásra áttérve – 2004–2005-ben jelentős feszültség keletkezett egyfelől a *nemzetgazdaság pénzügyi számlái* (a továbbiakban: PSZ) által jelzett, másfelől a fizetési mérleg (a továbbiakban: FM) folyó és tőkemérlegének összevont egyenlegéből adódó makroszintű nettó külső finanszírozási igény között. Amíg e tekintetben a két forrás 2003-ban lényegében megegyezett (a GDP arányában kifejezett finanszírozási igény a PSZ szerint $8,5$, az FM szerint $8,7$ százalék volt), 2004–2005-ben a PSZ $10,1$, illetve $8,7$, az FM $8,3$, illetve $6,5$ százaléknyi külső finanszírozási igényt mutatott. Megjegyzendő, hogy a folyó mérlegben az áruforgalmi adatok megegyeznek a GDP-statisztikában szereplőkkel (2005-ben némi eltérés mutatkozik), s a szolgáltatásforgalmi adatok újabban kissé különböznek, de nem számottevően. Mindenesetre az FM- és a PSZ-adatok közötti eltérések lényegesen nagyobbak, mint amit GDP és FM teljes külkereskedelmi adatainak a különbsége indokolhat. Az áruforgalmi deficit alulbecslése lehet az egyik magyarázata annak, hogy a GDP-hez viszonyítva a PSZ 2004-ben $1,7$, 2005-ben pedig $2,2$ százalékponttal nagyobb külső finanszírozási igényt jelez, mint a fizetési mérleg folyó és tőkemérlegének egyenlege.
- Nagyjából a PSZ és az FM szerinti finanszírozási igény közötti különbség képeződik le a fizetési mérlegen belül abban, hogy (ittthon) soha nem látott arányúra nőtt a tévedések és kihagyások (NEO) negatív értéke (amely a fizetési mérleg három részmérlegének összevont egyenlege, valamint a devizatartalék-változás közötti eltérést mutatja). A NEO a GDP-hez képest 2003-ban $0,3$, 2004-ben $-1,7$, 2005-ben $-2,6$ százalék volt. Nem tudhatjuk, hogy ennek a statisztikai hibának mekkora része kapcsolódik a folyó mérleghez, és azon belül az áruforgalomhoz, mivel a csatlakozás után egyéb, nem az áruforgalommal kapcsolatos külgazdasági folyamatok is felbolydulhattak (például a szolgáltatások forgalma). A NEO előjele mindenesetre megegyezik a GDP-statisztikában tapasztalt hibáival.
- A statisztikák közötti technikai/számszaki eltéréseken túl közgazdasági-értelmezési problémák is felvetődnek a fizetési mérleg folyó és tőkemérlegének együttes egyenlege által mutatott külső finanszírozási igény nagyságával kapcsolatban. Az ország teljes finanszírozási igénye megegyezik a három fő jövedelemtulajdonosi szektor – háztartások, állam, vállalatok – együttes finanszírozási igényével. Ezek közül a nemzeti számlákban az államháztartásra és a háztartási szektorra áll rendelkezésre a jövedelmi, megtakarítási és felhalmozási adatok teljes köre; a vállalati szektorra vonatkozó adatok részlegesek. Az előbbi kettő közül az államháztartási adatokat az Eurostat felülvizsgálata hitelesítette (az átadott információk alapján), ehhez képest a háztartási számlákban több a bizonytalanság (eltitkolt jövedelmek, külföldre vitt megtakarítások stb.). Mindenesetre, ha e két szektor nettó finanszírozási képessége/igénye és a fizetési mérleg folyó és tőkemérlegének egyenlege alapján rekonstruáljuk a vállalati szektor pozícióját, viszonylag alacsony nettó finanszírozási igény adódik, ami ellentmondani látszik azoknak az információknak, amelyek e szektor élénk beruházási aktivitásáról szólnak.

A fentiekben tárgyalt ellentmondásoknak egy lehetséges olvasata tehát, hogy a statisztika a valóságosnál valamivel alacsonyabb külkereskedelmi hiányt mutat ki, ennek mértékéről azonban az adatok keveset mondanak. A továbbiakban más oldalról közelítve keresünk választ arra a kérdésre, hogy lehet-e alapja e vélekedésnek.

Az egyes szektorok és a gazdaság nettó finanszírozási igényének mutatói

A gazdaság külső finanszírozási igényét tekintve a pénzügyi számlák (PSZ), illetve a fizetési mérleg (FM) pénzügyi mérlegének és „tévedések és kihagyások” tételének együttes egyenlege 2004-ig egymással lényegében megegyező értéket mutat, 2005-ben azonban a pénzügyi számlák némileg (a GDP arányában 0,4 százalékponttal) alacsonyabb finanszírozási igényt, a GDP-hez viszonyítva 8,9 százalékot jeleznek. Az egyes szektorok finanszírozási igényét illetően különböző adatokkal találkozhatunk. A háztartási, illetve az államháztartási szektor nettó pozícióját a pénzügyi számlák kétféle szemléletben mutatják be: egyrészt úgy, hogy a magán-nyugdíjpénztárak az állami, másrészt pedig úgy, hogy a háztartási szektornál vannak elszámolva (ez a korrekció 2005-ben a GDP-hez viszonyítva 1,4 százalékot jelentett). E mellett, a „Jelentés az infláció alakulásáról” című kiadványban az MNB szakértői egy további korrekciót is alkalmaznak, amennyiben egyes, úgynevezett kvázi fiskális tételeket a vállalati szektortól az állami szektorba sorolnak át. Az alábbi két ábra azt mutatja, hogy nemcsak a teljes külső finanszírozási igény nagyságát, hanem annak szektorok közötti megoszlását illetően is felvetődnek értelmezéssel kapcsolatos kérdések.

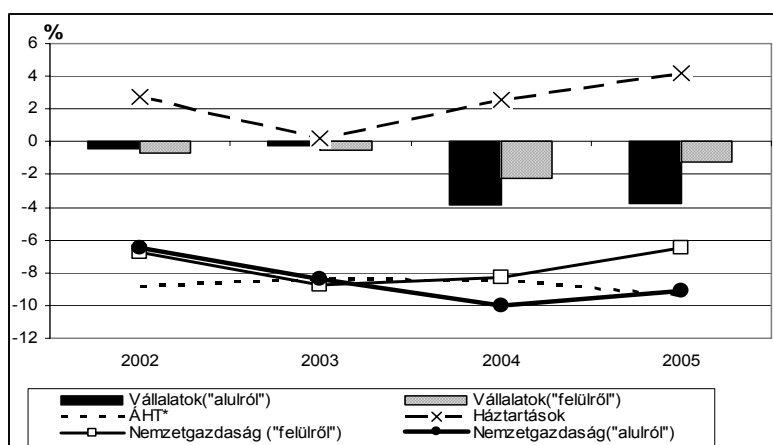
A gazdaság és az egyes szektorok finanszírozási igénye a pénzügyi számlák, illetve a fizetési mérleg folyó és tőke mérlegének összevont egyenlege alapján

Jelölések: CA: folyó mérleg; KA: tőke mérleg.

Forrás: MNB: pénzügyi számlák (magán-nyugdíjpénztárak az államháztartás szektorban), és fizetési mérleg-statisztikák.

A szektorok becsült finanszírozási igénye „felülről” (a fizetési mérleg folyó és tőke mérlege alapján), illetve „alulról” (a finanszírozás alapján)

Forrás: MNB: Jelentés az infláció alakulásáról. 2006. május.

Mindkét ábrán látható, hogy 2004–2005-ben szétnyílik az olló a különböző oldalakról számított külső finanszírozási igény mutatói között, s belföldön a különbség következményei a vállalati szektornál jelennek meg. Ugyanakkor az is látható, hogy a makrogazdasági finanszírozási igénynek ugyanahhoz az eltéréséhez erősen különböző szektoronkénti nettó pozíciók tartozhatnak.

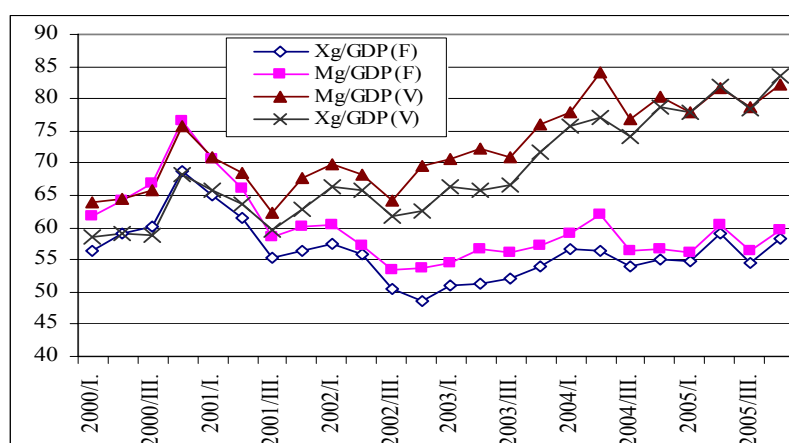
1.2. A külkereskedelmi áruforgalom egyes makrogazdasági összefüggései

A következőkben azt vizsgáljuk, hogy miként alakult a nemzeti számlák szerinti áruexport, az -import és az egyenleg (az „általános termékforgalom”, illetve egyenlege) a GDP arányában és más makrogazdasági aggregátumokkal összehasonlítva. Az első lépésben a folyó, illetve változatlan áron mért GDP-hez viszonyított arányokat vetjük egybe a (nem végleges) negyedéves adatok alapján, később a változatlan áras éves adatokkal foglalkozunk.

Az *1. 1. ábra* a folyó, illetve a 2000. évi áron mért kivitel és behozatal negyedéves alakulását mutatja a megfelelő áron mért GDP arányában 2000 és 2005 között.

1. 1. ábra

A folyó illetve a 2000. évi áron mért áru- és szolgáltatásforgalom a GDP százalékában

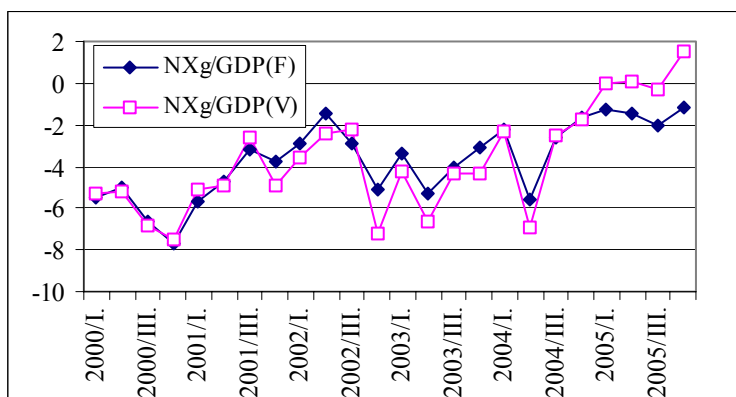

Magyarázat: Xg: áruexport; Mg: áruimport. A zárójelben feltüntetett F, illetve V betűk a folyó, illetve változatlan áras adatokat (arányokat) jelölik.

Folyó áron a külkereskedelem GDP-hez viszonyított súlya 2002 óta nem mutat határozott irányzatot, változatlan áron azonban – ingadozásokkal tarkítottan – emelkedik. A kétféle idősor eltérése mögött egyrészt a forint reálárfolyamának, másrészt cserearányaink változásai húzódnak meg. Jóllehet a statisztikai méréshez a folyó áron mért arányok állnak közelebb, a külkereskedelmi folyamatok reálgazdasági összefüggéseinek elemzése szempontjából a változatlan áron mért adatok/arányok a mérvadóak. Ha a forint reálárfolyama erősödik (felértékelődik), akkor – egyéb tényezőktől eltekintve – a kivitel, illetve behozatal GDP-hez viszonyított nominális aránya csökken, de ez nem jelenti egyszersmind azt is, hogy a külkereskedelem nemzetgazdasági jelentősége mérséklődne. A cserearányok változása pedig a folyó áron mért export-import arányhoz viszonyítva módosítja a nettó volumenének arányát, az elmúlt években – az olajárak világpiaci árának emelkedése következtében – jellemzően negatív irányba, azaz folyó áron adott összegű exporthoz nagyobb értékű import kapcsolódik, adott volumenváltozások mellett. A kontrasztot jól illusztrálja az *1. 2. ábra*, amelyen az is látható, hogy változatlan áron 2004-től a behozatal részarányának emelkedése megállt, miközben a kivitelé folytatódott.

1. 2. ábra

A nettó export (áruforgalmi egyenleg) a GDP százalékában folyó, illetve változatlan (2000. évi) áron

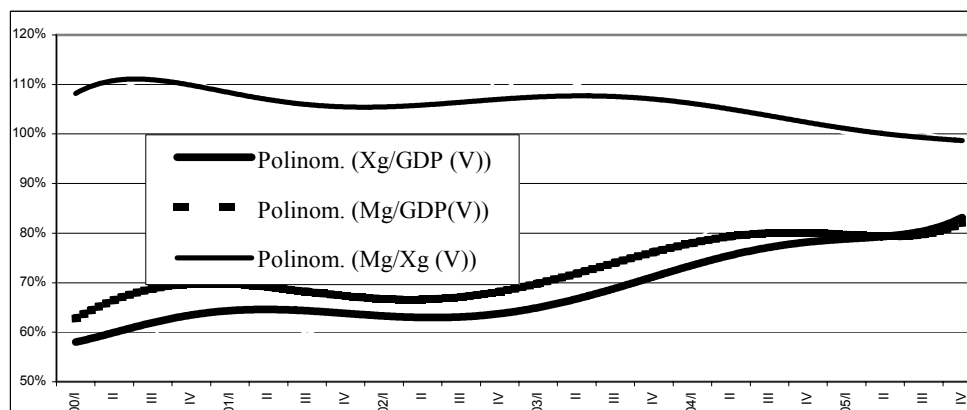

Magyarázat: NXg: áruforgalmi nettó export (egyenleg). A zárójelben feltüntetett F, illetve V betűk a folyó, illetve változatlan áras adatokat (arányokat) jelölik.

A folyó áron számítható képest változatlan áron valamivel nagyobbak mutatkoznak a 2004 második negyedévében – jórészt technikai okokból, a csatlakozás előtti készletfelhalmozás miatt – bekövetkezett egyenlegromlás, de sokkal erőteljesebbnek az azt követő javulás. Sőt, 2005 végén a 2000. évi áron mért nettó export a GDP 1,5 százalékára rúgó többletet mutat. A kérdések éppen ahhoz kapcsolódnak, hogy a makrogazdasági folyamatokról rendelkezésre álló egyéb információk alapján mennyire tekinthető indokoltnak az egyenleg ilyen mértékű javulása. Tovább árnyalja a képet, hogy folyó áron a nettó export (áruforgalmi egyenleg) javulása viszonylag mérsékelt maradt, s – a korábbi időszakokkal ellentétben – az egyenleg lényegesen kisebb negyedéves ingadozásokat mutat. A folyó és a változatlan áron mért áruforgalmi egyenleg különbsége mögött elsősorban az importárak (olajárak) emelkedése áll, ám ez azt az érdekes üzenetet hordozná, miszerint a termelők, alkalmazkodva a magasabb olajárakhoz, importjukat olyan mértékben csökkentették volna, amely a folyó áras nettó exportot nagyjából szinten tartotta volna. Erre vonatkozóan azonban egyéb információ nem áll rendelkezésre. Hogy világosabb képet kapjunk az irányzatokról, célszerű az idősorok *trendjét* is megvizsgálni (lásd az 1. 3. ábrát).

1. 3. ábra

Az export/GDP, az import/GDP és az import/export trendje (2000. évi áron)

Magyarázat: Xg: árúexport; Mg: árúimport. A zárójelben feltüntetett F, illetve V betűk a folyó, illetve változatlan áras adatokat (arányokat) jelölik.

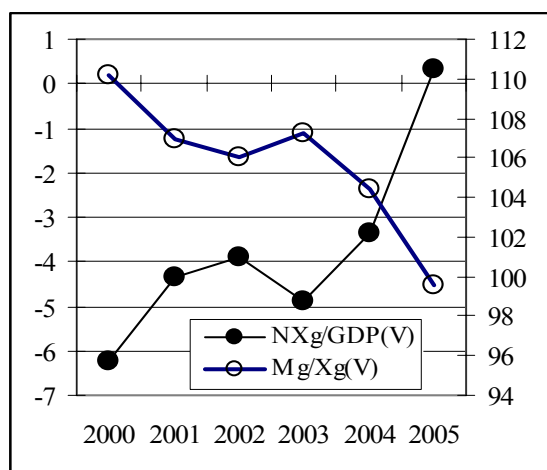

Azért érdemes a simított idősorokat is megvizsgálni, mert ezzel kiszűrjük az import/GDP 2004-ben tapasztalt, negyedévenkénti hektikus mozgásait (lásd az 1. 1. ábrát), és marad a lényeg: miközben az exportráta trendje 2003 óta folyamatosan emelkedik, az importhányad (szaggatott vonal) emelkedő irányzata 2004-ben egyértelműen megtört. Ezt képezi le az import exporthoz viszonyított arányának mérséklődő – 2004-től határozottá vált – irányzata. Az ábrán látható, hogy 2001-ben is tapasztalhattuk az importhányad trendjének ellaposodását, illetve enyhe csökkenését, de akkor az exporthányad is csökkenő irányzatot vett. Figyelemreméltó azonban, hogy miközben 2001 első és 2002 harmadik negyedéve között az importhányad mérséklődése lassuló exportütemhez kapcsolódott, mindezt az export/import hányad kismértékű, de határozott csökkenése kísérte. 2004–2005-ben azonban nem ez történt: a közelmúltban tapasztalt folyamatokban az a sajátos, hogy az emelkedő irányzat megtörése csak az importot érintette.

2004-ben az importhányad még emelkedett, de kisebb mértékben, mint az export/GDP ráta. Az 1. 4a ábra szerint az importhányad növekvő trendjében 2005-ben következett be a *törés*. Ugyanezt a folyamatot mutatják a folyó áron mért adatok, csak valamivel szerényebb mértékben: mind az exportra jutó import mérséklődése, mind a GDP-arányos export emelkedése kevésbé meredek (lásd az 1. 4b ábrát). Mind a két mutató azt jelzi azonban, hogy a fordulat a makrogazdasági folyamatok szempontjából kitüntetett jelentőségű nettó export, illetve az import exporthoz viszonyított aránya tekintetében 2004-ben történt.

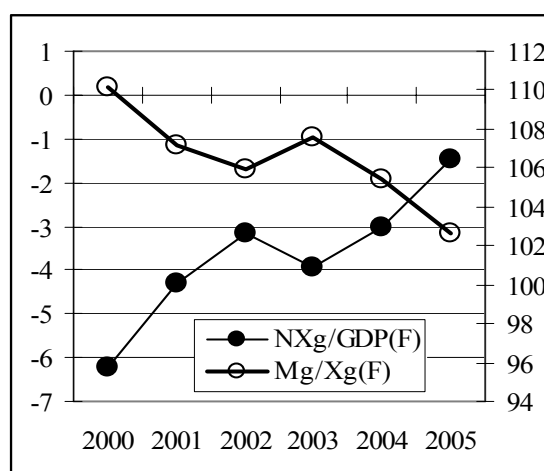
1. 4a. ábra

A 2000. évi áron mért export/GDP (bal tengely) és az import exporthoz viszonyított aránya (jobb tengely)

1. 4b. ábra

A folyó áron mért export/GDP (bal tengely) és az import exporthoz viszonyított aránya (jobb tengely)

Magyarázat: Xg : áruelexport; Mg : áruimport, NXg : áruforgalmi nettó export (egyenleg). A zárójelben feltüntetett F , illetve V betűk a folyó, illetve változatlan áras adatokat (arányokat) jelölik

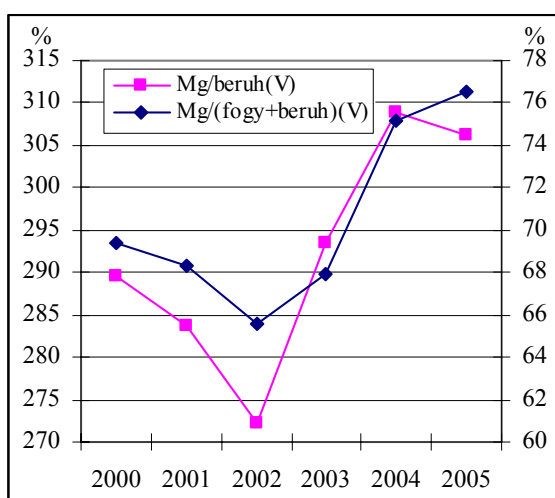
Az 1. 5. ábrák az mutatják, hogyan alakult az egységnyi végső belföldi felhasználásra jutó áruimport. A készletváltozás és a statisztikai eltérés közötti határvonal bizonytalansága miatt csak az állóeszköz-felhalmozáshoz, valamint ez utóbbinak és a végső fogyasztásnak az összegéhez viszonyítottuk az import alakulását. Jóllehet 2005-ben enyhén mérséklődik az egységnyi beruházáshoz viszonyított importmennyiség, illetve a készletváltozás nélküli

belföldi felhasználáshoz mért importvolumen emelkedése megtörik, az *1. 5a ábra* nem jelez olyan alapvető fordulatot, mint amit az import/export arányban az *1. 4a ábrán* láthattunk.

A folyó áron mért adatok (lásd az *1. 5b ábrát*) pedig 2000–2002 között a beruházások importintenzitásának meredek csökkenését jelzik, amely tendenciára 2002–2004 között szerény emelkedés a jellemző, s a 2005. évi enyhe csökkenés sem tekinthető fordulatnak, különösen a 2000–2002 közötti folyamatok figyelembevételével.

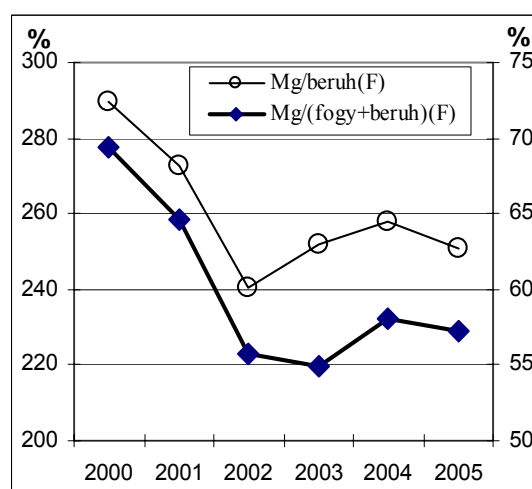
1. 5a. ábra

A 2000. évi áron mért egységnyi beruházásra (bal tengely), illetve a készletváltozás nélküli belföldi végső felhasználásra (jobb tengely) jutó import

1. 5b. ábra

A folyó áron mért egységnyi beruházásra (bal tengely), illetve a készletváltozás nélküli belföldi végső felhasználásra (jobb tengely) jutó import

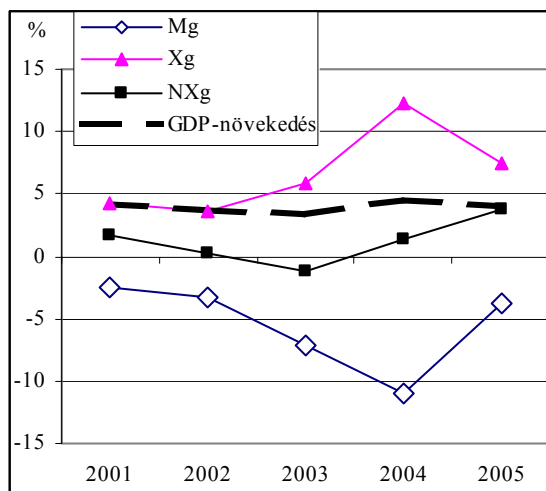

Magyarázat: Mg: áruimport. A zárójelben feltüntetett F, illetve V betűk a folyó, illetve változatlan áras adatokat (arányokat) jelölik.

Végül érdemes röviden arról is szólni, hogy az utóbbi években miként alakult a külkereskedelem gazdasági növekedéshez való hozzájárulása. Itt természetesen csak a termelés bővüléséhez adott keresleti impulzusok technikai számszerűsítésére szorítkozunk: ebben a megközelítésben az export növekedése pozitív, az importé negatív módon hat a GDP emelkedésére, az összhatást pedig a nettó export hozzájárulása jelzi. E hozzájárulásokról adnak képet az *1. 6. ábrák*.

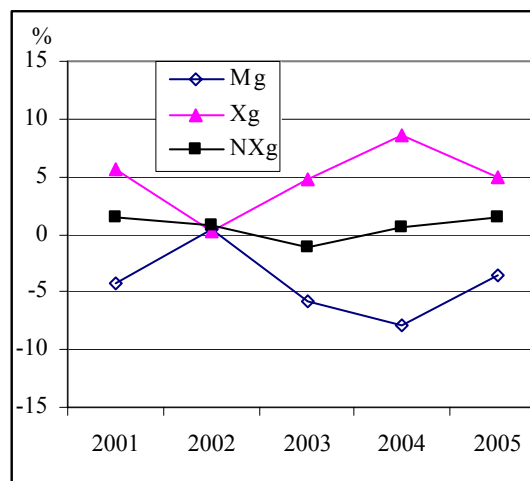
1. 6a. ábra

Az export, az import és a nettó export hozzájárulása a GDP növekedéséhez (százalékpont, illetve százalékos változás), folyó áron

1. 6b. ábra

Az export, az import és a nettó export hozzájárulása a GDP növekedéséhez (százalékpont), folyó áron

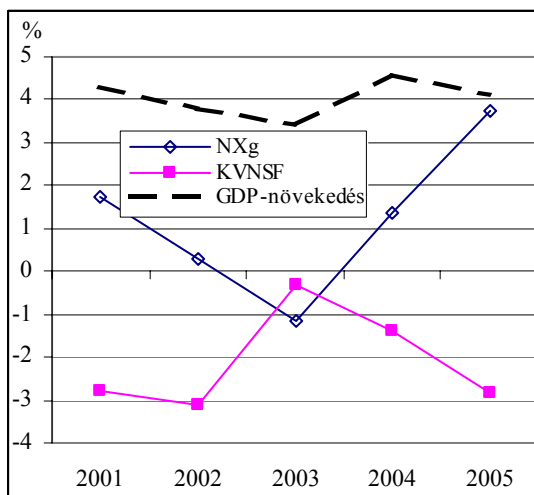
Magyarázat: Xg: áruexport; Mg: áruimport, NXg: áruforgalmi nettó export (egyenleg).

A vizsgált utolsó három évben, 2003–2005 között a változatlan és a folyó áras adatok nem mutatnak lényeges eltérést, csupán a folyamatok lefutása valamivel laposabb a folyó áras adatok esetén. Jelentősebb eltérés a két idősor között 2002-ben tapasztalható, amikor az export kirívóan szerény hozzájárulása figyelhető meg a GDP-hez, ugyanakkor ez az import negatív hozzájárulásának jelentős csökkenésével járt, miközben a nettó export hozzájárulása a GDP-hez lényegében nem változott.

Mindkét adatsor azt bizonyítja, hogy 2003 után pozitívvá vált, majd tovább javult a nettó áruexport (NXg) hozzájárulása a GDP növekedéséhez, olyannyira, hogy 2005-ben változatlan áron már szinte megegyezett a GDP bővülési mértékével. A készletváltozás és egyéb nem specifikált felhasználás (KVNSF) hozzájárulása a nettó exportéval ellenkező irányú, de majdnem azonos mértékű elmozdulást mutat: az előbbi tompítja az utóbbinak a GDP növekedésére gyakorolt – 2005-ben dominánssá vált – hatását. A folyó áras adatok ennél szerényebb változásokat jeleznek. Folyó áron a készletváltozás és statisztikai hiba negatív hozzájárulása a GDP-hez 2004-ben még nem jellemző, 2005-ben azonban már jelentős mértéket ölt (lásd az 1. 7. ábrákat).

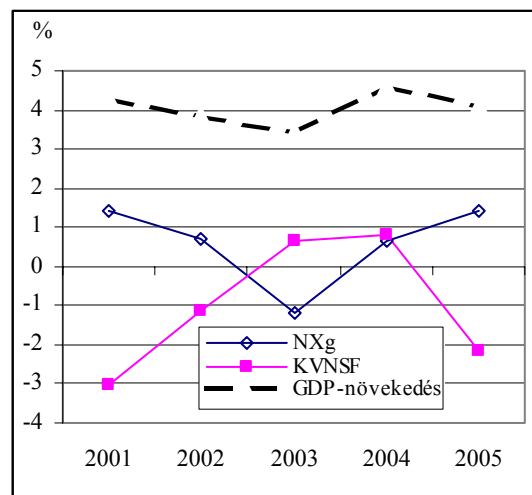
1. 7a. ábra

A nettó export és a KVNSF hozzájárulása a GDP növekedéséhez (százalékpont (illetve százalékos változás), 2000. évi árakon)

1. 7b. ábra

A nettó export és a KVNSF hozzájárulása a GDP növekedéséhez (százalékpont (illetve százalékos változás), folyó áron)

Magyarázat: NXg: áruforgalmi nettó export (egyenleg), KVNSF: készletváltozás és egyéb nem specifikált felhasználás.

Az 1. 6. és 1. 7. ábrák azonban a 2003–2004. évi adatok legutóbbi revízióját megelőző számokon alapulnak. Az 1. 1. táblázat – amely összefoglalja, illetve kiegészíti a két ábrán bemutatottakat – már tartalmazza a 2004-re vonatkozó újabb információkat is.

1. 1. táblázat

A GDP volumenének éves változása, valamint a külkereskedelem és a készlet (plusz statisztikai eltérés) hozzájárulása a növekedéshez

(Százalékos változás, illetve százalékpont)

	A GDP növekedési üteme %-ban	Hozzájárulások (százalékpontban)					
		Nettó áru- és szolgáltatásexport	Nettó áruexport	Áruimport	Áruexport	Készletváltozás és statisztikai eltérés	Ebből: statisztikai eltérés
2001	4,3	1,9	1,7	-2,5	4,3	-2,8	
2002	3,8	-2,2	0,3	-3,3	3,6	-3,1	
2003	3,4	-3,0	-1,2	-7,1	5,9	-0,3	
2004 (előzetes)	4,6	1,7	1,4	-10,9	12,3	-1,4	
2004 (legújabb)	5,2	0,9	1,3	-11,0	12,3	-0,3	-1,5
2005 (előzetes)	4,1	3,3	3,7	-3,8	7,5	-1,7	

Forrás: KSH.

Noha a készletváltozás és egyéb nem specifikált felhasználás negatív hozzájárulása a 2005. éviéhez hasonló volt 2001–2002-ben, a nettó áruexport pozitív hozzájárulása a növekedéshez – különösen relatív értelemben, vagyis a gazdasági növekedés üteméhez viszonyítva – a 2000-es években egyszer sem közelítette meg az elmúlt évre kimutatott mértéket. Fel kell továbbá figyelni arra, hogy a 2004. évre vonatkozó újabb számok meglehetősen átrajzolták a készletváltozás és egyéb nem specifikált felhasználás alakulásáról korábban kialakult képet. Noha a készletváltozás és a statisztikai eltérés együttes hatása sokkal kisebb, mint ahogyan azt eddig tudtuk (–1,4 helyett –0,3 százalékpont), egyedül a statisztikai eltérés hatása –1,5 százalékpontnyi.

***

Fenti áttekintésünk alapján csak annyit állapíthatunk meg: lehetséges, hogy a külkereskedelmi mérleg 2004–2005-ben (főként 2005-ben) bekövetkezett tényleges javulása elmarad a kimutatottól, de erre nézve egyes makrogazdasági arányok elemzése alapján nem adódnak – nem is adódhatnak – perdöntő bizonyítékok. Kétségtelen, hogy a nettó export erőteljes, fordulatszerű javulása, 2005. évi domináns hozzájárulása a gazdasági növekedéshez, valamint az import/GDP ráta emelkedő trendjének hirtelen megtörése az export/GDP ráta további emelkedése mellett – olyan fejlemények, amelyekre nézve nem rendelkezünk alkalmas magyarázattal. Az, hogy az import szintje magasabb, így a külkereskedelmi mérleg hiánya nagyobb a kimutatottnál, egy lehetséges értelmezés, de érdemes megismételni: a makrogazdasági arányok elemzése alapján ez az értelmezés sem nem igazolható, sem nem cáfolható.

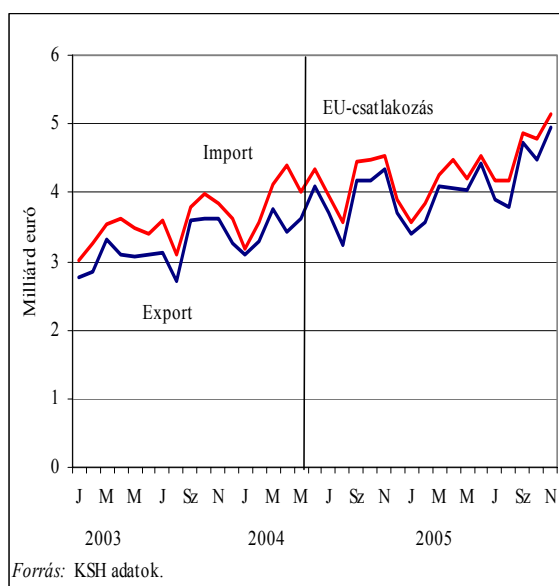
2. A termékforgalmi adatok vizsgálata

2.1. A magyar export-import trendek

Hosszabb távú trendjét tekintve a magyar áruexport és -import viszonylag szoros együttmozgása figyelhető meg, ami alapvetően két tényezővel magyarázható: egyrészt a magyar gazdaság nyitottságával és erős exportorientáltságával, másrészt az export magas importigényességével. Az export és import havi változásának iránya (a mértéke ritkábban) 2003 és 2005 között többnyire megegyezett, voltak azonban *rendhagyó időszakok*. Így például 2003 második negyedéve, amikor a gyenge világpiaci (elsősorban nyugat-európai) kereslet következtében több hónapon keresztül csökkent a kivitel értéke, s bár a behozatal is lassult, értéke nem esett vissza. Mindez a kereskedelmi mérleg romlásában is tükröződött. 2003 második felétől ismét fellendült a kivitel, az import pedig ismét szoros együttmozgást mutatott (lásd a 2. 1. ábrát).

2. 1. ábra

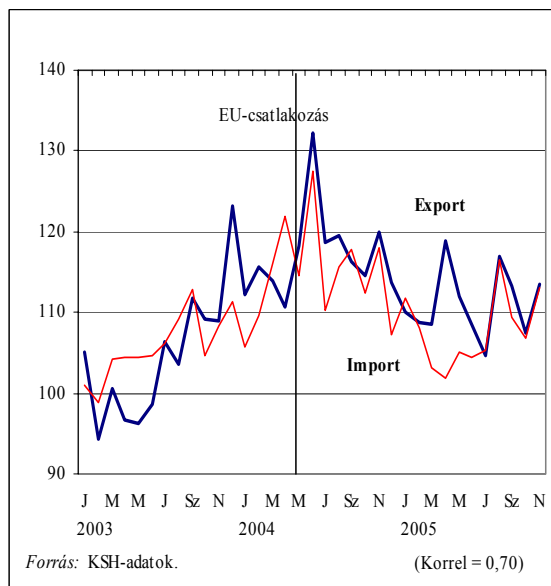
A magyar termék-külkereskedelem havi alakulása

2. 2. ábra

A magyar termék-külkereskedelem havi alakulása

(előző év azonos hónapja = 100, euró alapon)

A csatlakozást megelőző hónapokban (2004. március–április) az előrehozott vásárlások miatt szokatlanul megugrott az import: ezt részint a vám- és a külkereskedelem regisztrációs rendszerében történt átállástól-fennakadástól való félelem, részben pedig – egyes termékek esetében – a kereskedelmi feltételek érdemi megváltozása magyarázta. Ennek következtében az import átmenetileg újra eltért a normális trendjétől. A csatlakozást követő két hónapban a vámraktárakba betárolt közösségi származású áruk szabadforgalomba helyezése is (ami szintén rendkívüli hatásként értékelendő) megemelte az import szintjét. A következő jelentősebb aszinkronitás 2005 tavaszán lépett fel, amikor az import növekedése látványosan

lelassult, ezzel szemben az exporté átmenetileg fokozódott, ami a kereskedelmi mérleg javulását is eredményezte.

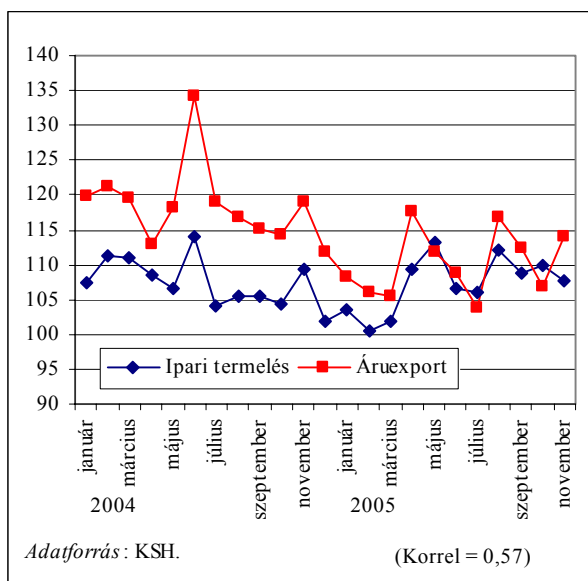
A folyó áras külkereskedelmi értékadatok ingadozásai a bázishatás miatt felerősítve jelentkeznek az előző év azonos időszakához viszonyított *növekedési ütemek* mozgásában. Az import 2005 tavaszán mért rendkívül alacsony növekedési ütemének az oka jórészt az előző év – csatlakozás előtti – hónapjaiban megélt importtevékenység, ami magas bázist teremtett (lásd a 2. 2. ábrát).

Az importdinamika csatlakozás utáni, főleg 2004 végén és 2005 első felében megfigyelhető mérséklődése azonban csak részben vezethető vissza a bázishatásra, részben konjunkturális okok álltak a háttérben. Az ipari termelés és az export ugyanezen időszakban megfigyelhető lanygulása ugyanis mérséklődő importkeresletet indukált (lásd a 2. 3. ábrát). Az import és az ipari termelés alakulása között megfigyelhető egy kevésbé szoros, de szemmel látható együttmozgás, ami 2004. március-áprilisban, valamint egy évvel később ugyanebben az időszakban teljesen felborult (lásd a 2. 4. ábrát). Ellentétes bázishatás érvényesült ugyanakkor az exportoldalán. Itt 2004 áprilisában, főleg technikai okokból a feltételezhetőnél gyengébb lett a növekedés, ami 2005 áprilisában – noha a forgalom értéke a megelőző hónaphoz képest kevésbé változott – rendkívül magas növekedési ütemhez vezetett. A 2004. április végén elindított, de a vámhatárra már a csatlakozást követően érkezett termékekre vonatkozó adatok regisztrálása és feldolgozása ugyanis nem történt meg ebben a hónapban, aminek következtében legalább 30 milliárd forintra becsülhető adathiány keletkezett. 2005 második felétől újra megindult a szinkronizálódás, az export-import olló ismét záródott, júliustól a kettő trendje nagyon hasonlóvá vált, s az import növekedése is többé-kevésbé felzárkózott az exportéhoz.

2. 3. ábra

Az ipari termelés és az áruexport alakulása

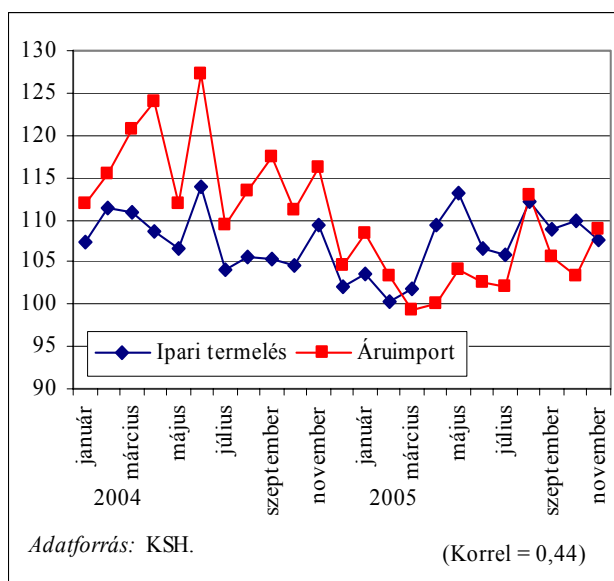
(Volumen, az előző év azonos hónapja = 100)

2. 4. ábra

Az ipari termelés és az áruimport alakulása

(Volumen, az előző év azonos hónapja = 100)

Az export/termelés-importigény összefüggésben szemlélve a fő piacunknak számító Európai Unióban (ezen belül szinte kizárólagosan az EU-15-ben) a gazdasági növekedés lassulása, az importkereslet gyengülése egyértelmű hatással volt a magyar kivitel és az ezzel összefüggő import dinamikájára. Ez azonban inkább konjunkturális, semmint magával a csatlakozással összefüggő jelenség. Az EU-csatlakozás az előrelátható alkalmazkodási követelmények-kényszerek miatt (például: ár-bér konvergencia, költség-versenyképesség változása, árfolyamhatások stb.) lényegesen befolyásolta az ország exportpotenciálját, miáltal bizonyos iparágak termelésének és exportjának, s ennek következtében importszükségletének leépülése ment és megy folyamatosan végbe (lásd: bizonyos tevékenységek, termékek gyártásának fokozatos leépítése, leállítása és áthelyezése más országokba). Ez a *gazdaságszerkezeti, iparági átrendeződés* nem a csatlakozással kezdődött, noha az újabb lökést adott a folyamatnak.

A magyar behozatal 2004 második felétől tapasztalható lelassulása elsősorban az EU-ból, ezen belül is főleg az EU-15-ből feladott áruk forgalmának lassulására/csökkenésére vezethető vissza. *Az importnak a csatlakozás fél évében kimutatható átmeneti gyorsulása* – kevéssé közismert, de nem teljesen meglepő módon – nem is az EU- (intra-), hanem *a 3. országokkal lebonyolított forgalomban következett be*. A kereskedelmi feltételek változása is főleg erre az országcsoportra volt jellemző, hiszen az intraforgalomban és elsősorban az iparcikkek esetében a megelőző években már jelentősen előrehaladt a kereskedelem liberalizációja. A teljes importtal szemben az EU-ból érkező import, az ún. vivő árucsoportok nagy részében már 2004 második felére jelentősen lelassult/visszaesett, ami 2005 első felében tovább fokozódott. Az EU-n kívülről feladott import kiemelkedő dinamizmusa ugyanakkor 2004 második feléig még nagyrészt ellensúlyozta az intra EU-import lassulását, vagy legalábbis tompította visszaesését.

A HS 2 számjegyes mélységben vett, a 2004. évi import 90 százalékát reprezentáló 30 legfontosabb árucsoport forgalmi dinamikájának vizsgálata szerint *az árucsoportok mintegy 2/3-ára kiterjedt az a lelassulási-lefékeződési trend*, ami a magyar importban 2004 második felétől, különösen végétől indult meg, majd 2005 első felében felerősödött; nem csupán néhány fontosabb árucsoportnak tulajdonítható tehát, hanem széles körben jellemző volt. A vizsgált árucsoportok egy részében az importnak a csatlakozás fél évében tapasztalt szokatlan megugrását rövid időn belül lassulás vagy csökkenés követte; ez *készletkorrekcióként* is felfogható, de az esetek nagy részében konjunkturális tényezőkre és/vagy alapvető iparszerkezeti átrendeződésre egyaránt visszavezethető. Az árucsoportok egy másik részében az import lassulása/visszaesése csak lényegesen később, 2005 elején következett be. Az import ilyen fajta lefutása úgy lehetséges, ha a csatlakozás (vagy annak tervezett időpontja) nem csupán átmeneti forgalomserkentő hatással bírt, illetve abban az esetben, ha az adott termékcsoport iránti kereslet tartósan élénk maradt, ami ismét inkább piaci-iparági és kevésbé a csatlakozással összefüggő hatások eredménye. Az árucsoportok egy harmadik körében – a bér munka jellegű, különösen a ruha- és cipőipari áruk tartoznak ide – az import lassulása/csökkenése folyamatos volt a vizsgált időszakban, és a csatlakozás ténye (de nem maga a folyamata!) látszólag ezt a trendet nem vagy kevéssé érintette.

2005 első felében a vivő árucsoportok importjában a legnagyobb mértékű visszaesés azokban az árucsoportokban következett be, ahol a forgalom csökkenésének trendje már korábban, legalább 2004 második felétől elkezdődött. A sor elején olyan árucsoportok állnak,

amelyeknél a csatlakozás félévében tapasztalt megugrást követte visszaesés. Ezek – az alumínium, a műszerek és a közúti járművek kivételével – zömmel kis, 1 százaléknál kisebb súllyal rendelkeznek az importban.

A 2004. évi termékimport 60 százalékát reprezentáló, 55 db HS 4 számjegyes mélységben vett termékcsoporthoz közül mindössze 16 olyat azonosítottunk, amelyik szignifikáns szerepet játszhatott az import határozott lelassulásában. A számítás- és híradástechnikai alkatrészekről a műanyagtermékeken át, az elektromos transzformátorig a *legkülönbözőbb jellegű termékek* sorolhatók ebbe a körbe. (Lásd a 2. 1. táblázatot.)

2. 1. táblázat

A magyar áruimport „vivő” árucsoportjai

(A 2004. évi forgalmi adatok alapján, folyó áron)

A sorba rendezés szempontja: 2004. évi részesedés

S o r s z á m	HS2 kód	Árucsoportok	2004. évi forgalom	2004. évi része- sedés	Kumu- lált súly (2004)	2004/ 2003	2003. 2. félév/ 2002. 2. félév	2004. 1. félév/ 2003. 1. félév	2004. 2. félév/ 2003. 2. félév	2005. 1. félév/ 2004. 1. félév
			Millió euró	%		Százalékos változás				
	TT	Összesen – Termék	48 533	100,0		14,8	8,7	16,2	13,6	5,4
1	85	Elektromos gépek és felszerelések	13 036	26,9	26,9	29,3	15,8	29,0	29,6	5,7
2	84	Kazán, gép és mechanikus berendezések	8 528	17,6	44,4	6,0	5,6	7,8	4,3	3,9
3	87	Közúti járművek és alkatrészeik	4 073	8,4	52,8	12,7	1,9	15,0	10,5	-3,6
4	27	Ásványi tüzelőanyag, olaj és -termékek	3 521	7,3	60,1	7,9	9,5	3,1	12,4	40,3
5	39	Műanyagok és műanyag-termékek	1 921	4,0	64,0	9,7	8,4	12,3	7,3	3,9
6	73	Vas- és acélárúk	1 190	2,5	66,5	13,6	7,3	17,4	10,2	4,7
7	30	Gyógyszeripari termékek	1 177	2,4	68,9	19,0	22,4	25,1	13,2	8,1
8	76	Alumínium és ebből készült áruk	975	2,0	70,9	34,9	7,5	88,6	-14,6	-39,9
9	90	Optikai, mérő-, ellenőrző stb. műszerek	963	2,0	72,9	-1,1	19,4	9,2	-10,5	2,4
10	72	Vas és acél	946	1,9	74,9	38,1	11,0	30,1	46,1	17,4
11	48	Papíripari áruk	922	1,9	76,8	7,4	8,4	6,1	8,6	11,9
12	29	Szerves vegyi anyagok	660	1,4	78,1	12,3	13,4	13,0	11,6	1,3
13	40	Gumi és ebből készült áruk	564	1,2	79,3	10,3	7,3	10,3	10,2	22,2
14	94	Bútor, ágy, egyéb lakberendezési cikk	555	1,1	80,4	12,4	1,7	13,5	11,5	4,3
15	44	Fa és faipari termékek, faszén	457	0,9	81,4	5,9	6,3	15,6	-2,4	-8,3
16	38	A vegyipar különböző termékei	417	0,9	82,2	-5,8	4,3	-10,8	3,4	34,9
17	61	Kötött és hurkolt ruházati cikkek	364	0,8	83,0	-9,7	33,2	-2,0	-17,4	-13,5
18	70	Üveg és üvegárúk	361	0,7	83,7	21,0	8,1	25,0	17,5	-5,8
19	32	Cserző és színező kivonatok	322	0,7	84,4	10,0	12,2	20,0	1,0	-12,5
20	74	Réz és ebből készült áruk	316	0,7	85,0	29,3	3,4	30,9	27,8	-1,0
21	33	Illóolajok, illatszerek, testápolók	301	0,6	85,6	19,6	-0,3	17,7	21,4	11,5
22	83	Egyéb áruk nem nemesfém-ből	300	0,6	86,3	7,7	-1,0	7,3	8,1	6,3
23	62	Ruházati cikkek (nem kötött), kellékek	293	0,6	86,9	4,5	-5,6	3,4	5,5	11,1
24	23	Élelmiszer-ipari melléktermékek, hulladékok	278	0,6	87,4	3,9	-4,7	12,9	-5,1	-20,8
25	69	Kerámia termékek	230	0,5	87,9	14,4	13,7	26,0	4,4	-13,0
26	64	Lábbeli, lábszárvédő	226	0,5	88,4	-7,0	11,8	6,1	-20,0	-6,6
27	41	Nyersbőr és kikészített bőr	215	0,4	88,8	-15,1	-16,9	-16,1	-14,0	-5,6
28	34	Szappanok, mosószerek stb.	214	0,4	89,3	6,2	12,4	4,8	7,5	-1,8
29	99	Különleges tranzakciók, tértiáru	211	0,4	89,7	6,7	29,2	32,3	-13,1	3,9
30	68	Kő-, gipsz-, cement- stb. áruk	201	0,4	90,1	2,7	7,7	13,6	-6,3	-6,0

Forrás: KSH Web Statinfo adatai alapján saját számítás.

2.2. A termékimport alakulása a többi csatlakozó országban 2003 és 2005 között

Az Eurostat külkereskedelmi adatbázisában (On-line Comext) elérhető adatok felhasználásával megvizsgáltuk az EU-hoz Magyarországgal egy időben csatlakozó öt kelet-közép-európai ország külkereskedelmének alakulását a 2003 és 2005 közötti időszakban. Arra keressük a választ, hogy vajon a csatlakozást követően a kereskedelmi mérleg kedvező alakulása mennyiben tekinthető csupán magyar specifikumnak, vagy kimutathatók az egész régióra jellemző trendek. Az összehasonlíthatóságot az azonos valutában (euróban) kifejezett értékadatok és – legalábbis a csatlakozástól – az Eurostat által megkövetelt azonos módszertani előírások biztosították. A következő ábrákon a termék- külkereskedelem havi lefutását mutatjuk be. Az átláthatóság érdekében mind az öt ország importját egy ábrában is szerepeltetjük, valamint – ahol a nagyságrendi hasonlóság ezt lehetővé tette – Csehország és Lengyelország esetében az import és export alakulását közvetlenül a magyar behozatal fejlődése mellett ábrázoljuk.

Mint azt a 2. 6. ábrán megfigyelhetjük, az 5 csatlakozó ország importjának görbéje *nagyfokú hasonlóságot* mutat. Noha nagyságrendileg különböznek (e tekintetben a szlovák-szlovén, a cseh-magyar alkothat egy-egy csoportot), mozgásukban nagyon hasonlóak. Ezen az ábrán erőteljes *szezonalitást* is megfigyelhetünk, amennyiben az egyes években az import kettős hullám jellegű lefutást mutat: tavaszi és őszi csúcsot, valamint év eleji, év végi és nyári mélypontokat. Ez a jellegzetes forma mindhárom vizsgált évben és valamennyi országban jellemző volt. Voltak azonban a vizsgált években rendkívüli időszakok, amikor a növekedés/csökkenés mértéke a vártnál nagyobb volt.

A 2. 7. és 2. 8. ábrákon a havi *forgalmi értékek százalékos változását* követhetjük nyomon a megelőző év azonos hónapjához viszonyítva. Ezáltal kiszűrhetők az ismétlődő szezonálisból fakadó kilengések. Valamennyi megfigyelt országban nagyfokú hasonlóság látható itt is az import alakulásában és ismét kimutathatók a rendkívüli időszakok. Látható, hogy a 2004. májusi EU-csatlakozást megelőző hónapokban (jellemzően február és április között) a szokásosnál lényegesen több import érkezett be a vizsgált országokba, ami megítélésünk szerint – akárcsak Magyarországon – az előrehozott vásárlásokkal, készletezéssel, a főleg a harmadik országokkal folytatott kereskedelem feltételeinek megváltozásával, az átállás bizonytalanságaival magyarázható. Az import csatlakozást megelőző felfutása valamennyi országra jellemző volt, a magyar import magasnak tartott növekedési üteme regionális összevetésben nem is volt magas, inkább a középmezőnyben mozgott. A sokat emlegetett bázishatás is mindenhol érvényesült. *2005 első negyedében mindenütt számottevően mérséklődött az import bővülésének az üteme*, a 2004-ben a legnagyobb megugrást mutató lengyel import egy év múlva egyenesen csökkent.

A régió egészére jellemző, hogy 2004 első felében az import jelentős bővülése következett be, részben az említett okok, részben kereskedelemteremtő hatások következtében. 2004 második felére azonban már az import lassulása volt a jellemző, néhány kiugró hónap kivételével (augusztus, november), amely lassulás 2005 első negyedében kifejezetten erősödött. 2005 második negyedétől az import újabb élénkülése tapasztalható, amely azonban nem egyenletes, és nem is olyan mértékű, mint amit a csatlakozás idején megfigyelhettünk. A

világgazdasági (európai) konjunktúra és a nemzetközi kereskedelem alakulása, valamint a csatlakozó országok külkereskedelmének alakulása között határozott összefüggés mutatható ki. Érdeemes megjegyezni, hogy a vizsgált országok importforgalmának trendje között korábban jellemző nagyfokú szinkronitás 2005 végén ismét felborulni látszik. A szlovén, de különösen a szlovák import év végi növekedése, illetve annak mértéke eltér a régió többi országában, köztük a Magyarországon megfigyelt trendtől.

Az 2. 5.–2. 13. ábrák az *import és az export* kapcsolatát mutatják az egyes csatlakozó országokban. Itt is erős *szinkronitás* mutatkozik valamennyi országban, ennek mértéke természetesen országonként eltérő. Mindez elsősorban az export erős importigényességével függhet össze. Utalni kell azonban arra, hogy az export és import között meglévő szinkronitás egyes időszakokban meggyengült, vagyis, ha irányában hasonló is volt a kereskedelem két oldalának alakulása, a *változás mértékében* időnként jelentősebb eltérések mutathatók ki, ez áll a kereskedelmi mérleg havi egyenlegeinek ingadozása mögött is.

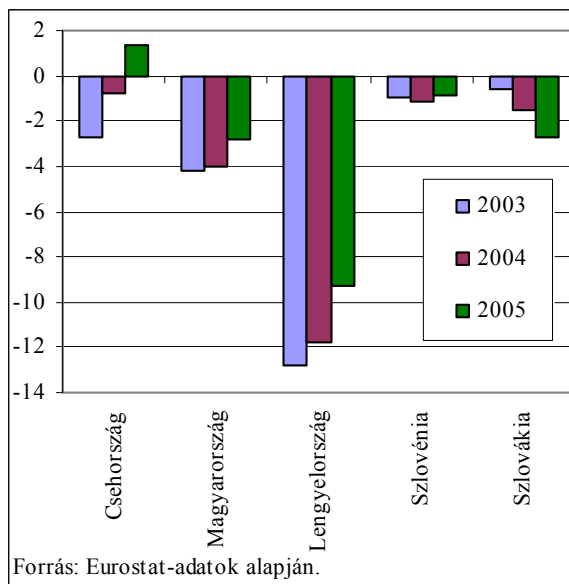
2003 és 2005 között érdemi változások mentek végbe a *kereskedelmi egyenlegek* alakulásában. A jellemző trend a *kereskedelmi mérleg javulása* volt: Csehország, Magyarország, Lengyelország és részben Szlovénia esetében mérséklődött a deficit, illetve Csehország – modernkori önálló fennállása óta első alkalommal – 2005-re 1,3 milliárd eurós aktívumot ért el. A szlovák kereskedelmi mérleg trendje teljesen eltérő, itt az utóbbi három évben folyamatosan romlott a külgazdaság egyensúlyi pozíciója.

A többi ország külkereskedelmi folyamataival egybevetve tehát az a következtetés adódik, hogy sem a forgalom értékbeli alakulásának általános regionális trendjei, sem a változások iránya tekintetében nem igazolható a magyar import számottevő alulbecslése. A *változások iránya* tekintetében megfigyelhető nagyfokú szinkronitás mellett azonban a *változások mértékében* időnként érdemi eltérések vannak, ami nem zárja ki az import alulbecslésének lehetőségét, noha nem is erősíti azt meg. Az egyes országok külkereskedelme növekedési ütemei között korábban is voltak kisebb-nagyobb eltérések, ezekből azonban messzemenő következtetéseket levonni nem lehet. (A leginkább párhuzamba állítható cseh-magyar külkereskedelem alakulásának összehasonlításából például az látszik, hogy az egyes országok importja növekedési ütemei között meglévő mértékbeli különbségek jelentős részben megmagyarázhatóak a kivitel dinamikájának különbségeivel, hiszen mindkét ország esetében erős a saját export és import közötti szinkronitás). Tudjuk azt is, hogy a csatlakozással összefüggő átállás (*a statisztikai számbavételi rendszer megváltozása*) nem csupán Magyarországot érintette, hanem valamennyi újonnan csatlakozó közép-kelet-európai országot is, az Intrastatra való áttérés miatt csökkentve a rendelkezésre álló kereskedelmi adatok megbízhatóságát és számos – zömmel remélhetően csak átmeneti – számbavételi-megfigyelési problémát idézve elő. Nehéz megítélni, de kevésbé valószínű, hogy Magyarországot az átállás erősebben érintette volna, mint a környező országokat, hacsak a hazánkban működő multinacionális vállalathálózatok fokozottabb jelenléte vagy az erősödő disztribúciós-logisztikai központ szerepe miatt nem.

2. 5. ábra

Kereskedelmimérleg-egyenlegek

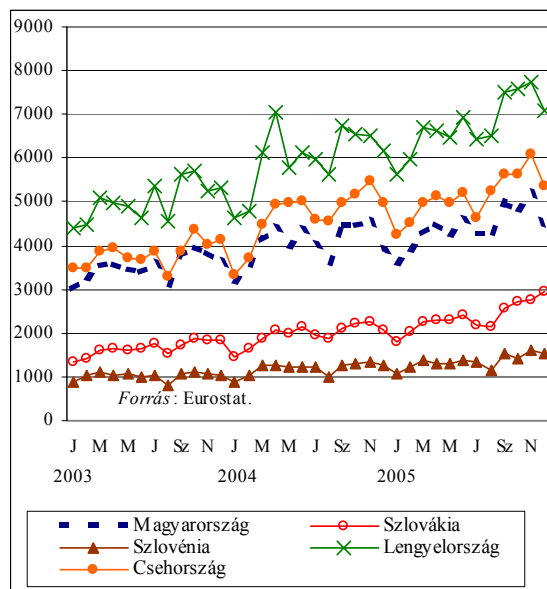
(Milliárd euró)

2. 6. ábra

Áruimport a Visegrádi országokban 1.

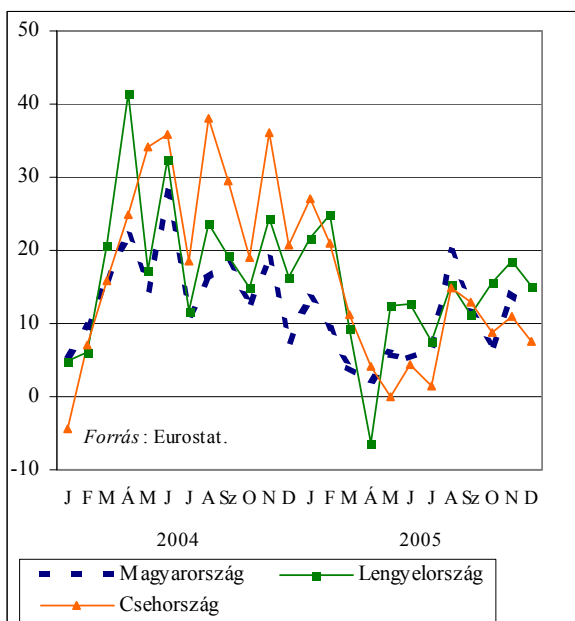
(Millió euró)

2. 7. ábra

Áruimport a Visegrádi országokban 2.

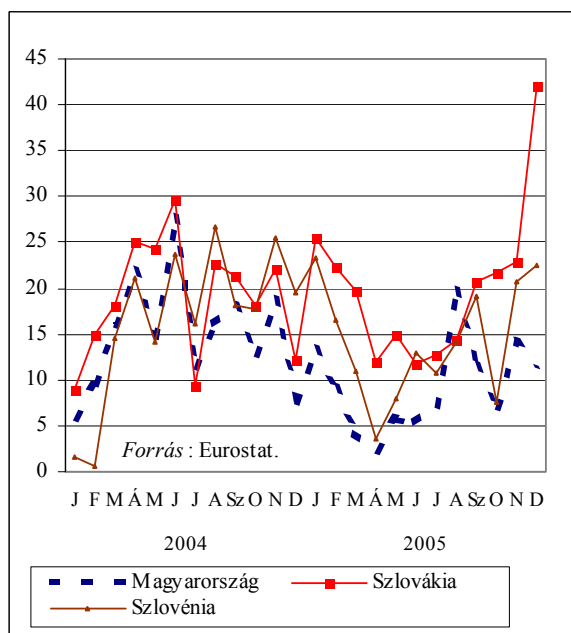
(Százalékos változás a megelőző év azonos hónapjához képest euró alapon)

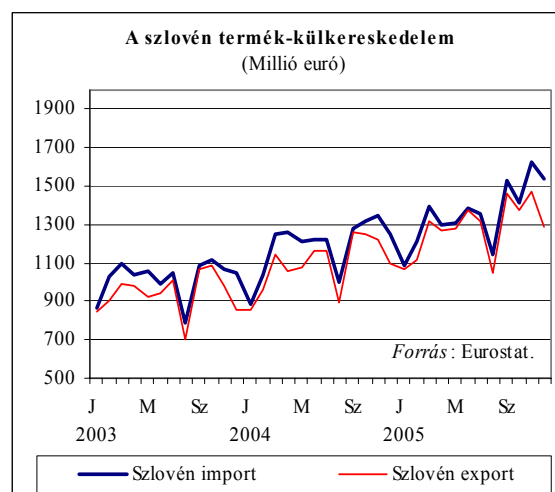
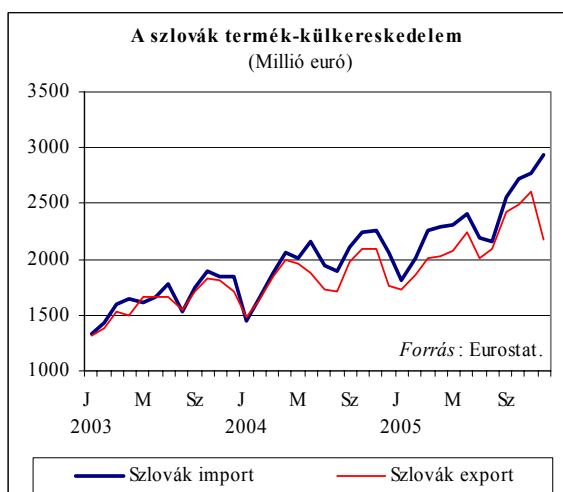
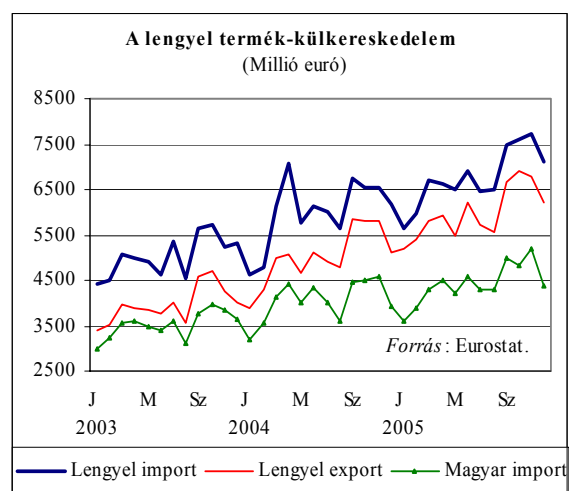
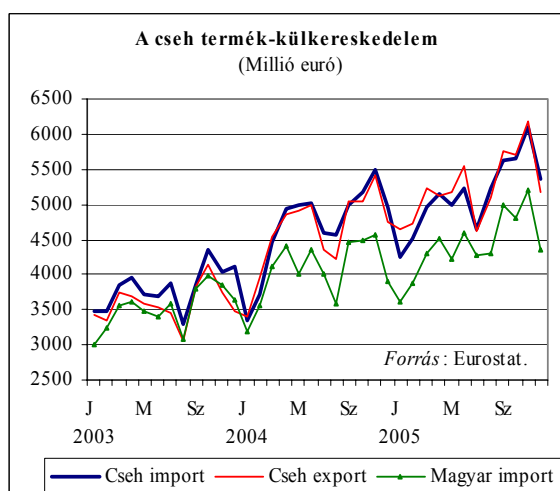
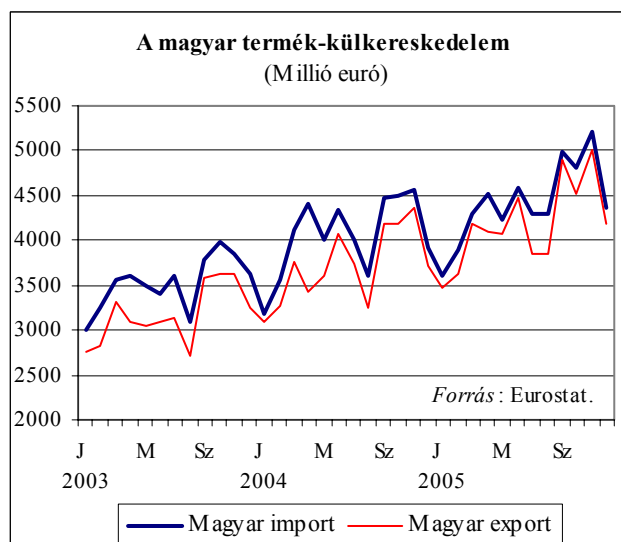
2. 8. ábra

Áruimport a Visegrádi országokban 3.

(Százalékos változás a megelőző év azonos hónapjához képest euró alapon)

A Visegrádi országok termék-külkereskedelmének alakulása (2003–2005)

3. Külkereskedelmi forgalom magyar és tüköradatok alapján

A külkereskedelmi folyamatok konzisztenciavizsgálatának fontos eleme annak elemzése, vajon a tükörstatisztikák igazolják-e vagy megkérdőjelezzik az ország saját adatai alapján megfogalmazott állításokat. A saját és a tükörstatisztikai adatok összehasonlítása – korlátai ellenére – alkalmas lehet arra, hogy *export- és importtendenciákat megerősítsen*, vagy kétségbe vonjon, és főképpen arra, hogy *számbavételi problémákra hívja fel a figyelmet*.

3.1. Diszkrepanciák az EU-tagországok belső termékforgalmában

Az EU-n belüli termékforgalmi statisztika (Intrastat) zárt rendszert alkot, a koncepció és a módszertan harmonizált, a kiválasztott adatgyűjtő ország és a partnerek által gyűjtött statisztikák (a tükörstatisztikák) között elméletben nem, vagy csak csekély mértékű különbségnek kellene előfordulnia. (Ha a különbségek stabilan kismértékűek volnának, reális cél lehetne csak az egyik forgalmi irányt – nevezetesen a kiszállításokat – számba venni, jelentősen csökkentve ilyen módon a vállalkozások adminisztrációs terheit.) A saját és a tükörstatisztikák közötti különbségeket 2002 májusa és 2005 augusztusa közötti időszakra vonatkozóan – öt nyolchónapos periódusra bontva – vizsgáltuk meg.³

3.1.1. Részesedések az aszimmetriából közösségi szinten

Az Európai Unió egészének nézőpontjából azok az országok érdemelnek megkülönböztetett figyelmet, amelyek számlájára a közösségi szintű diszkrepancia jelentős része írható. Az aszimmetriáért leginkább felelős csoportba egyrészt a nagy külkereskedelmi forgalmat lebonyolító országok (a forgalomhoz képest akár relatíve alacsony aszimmetria-indikátorral), másrészt azok tartoznak, amelyek forgalma az EU szempontjából közepes méretű és aszimmetria-indikátora kifejezetten magas.

A beérkezést illetően a saját és a tükörstatisztika közötti közösségi diszkrepanciát (lásd az *I. melléklet, 1. táblázatát*) a következők jellemzik.

- Meghatározó része a régi tagországok és partnereik között keletkezik (az EU-15 részesedése 84 és 93 százalék között volt).
- A vizsgált bő három év alatt a régi tagállamok részesedése kisebb-nagyobb mértékben hullámzott, egyértelmű csökkenő tendencia azonban nem jellemző.
- Változó sorrendben, de folyamatosan ugyanazok a nagy beérkezéssel rendelkező országok beérkezéskülönbségei dominálnak a vizsgált időszakban, nevezetesen: Franciaország, Németország, Egyesült Királyság, Spanyolország, Belgium. (Részesedésük 2005. I–VIII.-ban külön-külön 11–16 százalék között mozgott, együtt 64 százalék volt.)

---

³ Vizsgálatunkkal kiterjesztettük azt az elemzést, amelyet az EUROSTAT 2005 májusában, a kibővülést követő első nyolc hónap (2004. V–XII.) adataira támaszkodva készített az EU-25 termékforgalmi aszimmetriáira vonatkozóan. A közösségi szintű és a bilaterális diszkrepanciák méréséhez használt indikátorokat az EUROSTAT elektronikus adatbázisának adatai alapján számítottuk.

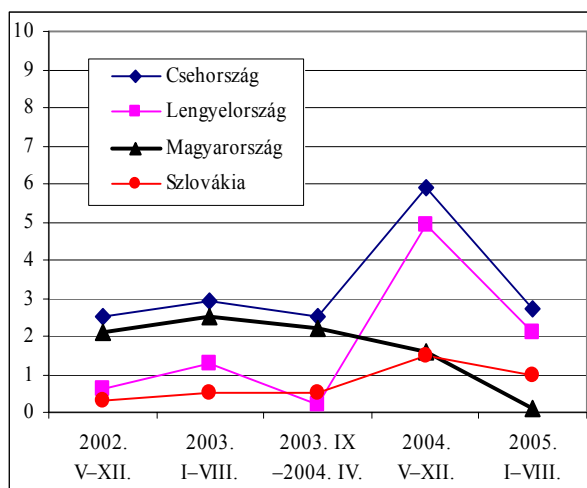
- Az új tagállamok súlya nemcsak alacsonyabb a közösségi beérkezéskülönbségben, hanem a csatlakozás utáni nyolc hónapban tapasztalt megugrás után (amelynek nyilvánvalóan egyszeri okai voltak) a második nyolc hónapban számottevően csökkent is.
- Az új tagállamok közül Csehország (2,7 százalék) és Lengyelország (2,1 százalék) a listavezető, de mindkét ország részesedése pozitív irányba változott, azaz jelentősen csökkent a csatlakozás utáni két nyolchónapos periódust összevetve (az előbbié 5,9 százalékról 2,7 százalékra, az utóbbié 4,9 százalékról 2,1 százalékra).

Csehország, Lengyelország, Szlovákia esetében a csatlakozás töréspontot jelentett, a csatlakozást követő második vizsgált periódus (2005 első nyolc hónapja) viszont azt jelzi, hogy az aszimmetriából való részesedésben tapasztalt ugrás (részesedésnövekedés) minden bizonnyal átmeneti volt (lásd a 3. 1. ábrát). Magyarország részesedése – szemben az említett három országgal – a csatlakozás előtti három periódusban számottevően magasabb volt, mint a csatlakozás utáni kétszer nyolc hónapban: a csatlakozás előtti 2,2–2,5 százalék után 2004 utolsó nyolc hónapjában 1,6 százalékra, 2005 első nyolc hónapjában 0,1 százalékra csökkent. A beérkezési aszimmetriarészesedést tekintve Magyarország tehát pozitív módon különbözik: részesedése nemcsak csökkenő, de a másik három országénál alacsonyabb is.

Néhány új EU-tagország részesedése a közösségi szintű aszimmetriából

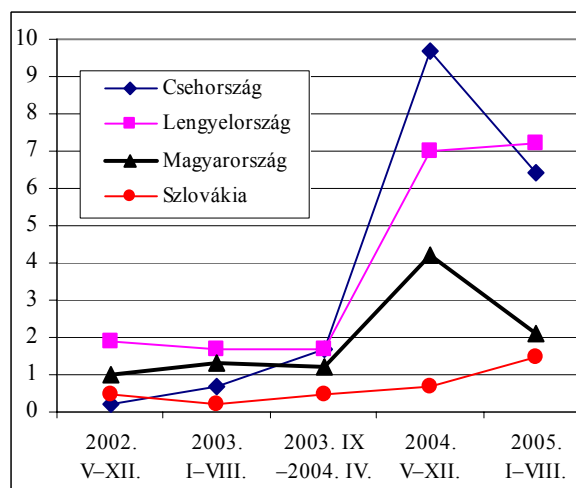
3. 1. ábra

**Részesedés
a közösségi beérkezéskülönbözethez, %**

3. 2. ábra

**Részesedés
a közösségi kiszállításkülönbözethez, %**

A közösségi szintű kiszállításkülönbözethez hasonló és attól eltérő jellemzői egyaránt vannak (lásd az 1. melléklet, 1. táblázatát). Hasonló, hogy

- a régi tagállamok dominálnak, amelyek súlya a csatlakozás utáni második vizsgált periódusban az elsőhöz képest tovább növekedett,
- ebből következően az újonnan csatlakozók részesedése a csatlakozás utáni második nyolc hónapban csökkent, így pozíciójuk javult.

A beérkezéskülönbözettől eltérő jellemző, hogy

- a régi tagállamok körében stabilan Belgium, Hollandia, Olaszország és Ausztria részesedése a legnagyobb az exportaszimmetriából („közvetítő” országok),
- az új tagállamok részesedése nemcsak magasabb a csatlakozás előtti időszakokkal összevetve a csatlakozás utáni első nyolc hónapban, de a második nyolcban is magasabb maradt,

A magyar részesedés a kiszállításkülönbözettől a csatlakozás után magasabb, mint a beérkezéskülönbözettől, de a különbség a két periódust összevetve csökkenő, éppúgy, mint a „csoportéllovas” Csehország esetében (lásd a 3. 2. ábrát).

3.1.2. Beérkezési és kiszállítási aszimmetria: relatív méret és eltérési irány

Közösségi nézőpontból az aszimmetriaprobléma kulcsszereplőinek meghatározása – a különbözettől való részesedés alapján – elsőrendű fontosságú, az egyes országok nézőpontjából azonban a teljes intraforgalom vizsgálatok is, és még inkább a saját bilaterális diszkrepanciákat vizsgálva, az aszimmetria relatív nagyságát és az eltérés irányát jelző indikátornak van kitüntetett jelentősége.⁴

A beérkezési aszimmetriát tekintve – a mértéken túlmenően – fontos ismerv, hogy egy adott ország a tüköradathoz képest magasabb, vagy alacsonyabb értéket regisztrált-e. A beérkezési aszimmetria-indikátor

- pozitív értéke azt jelzi, hogy a partnerországok magasabb értékű kiszállítást jeleznek, mint amekkora beérkezés az ország saját adatgyűjtésében szerepel (ezt nevezzük beérkezéshiánynak),
- negatív értéke azt jelzi, hogy az ország saját adatgyűjtésében magasabb beérkezési érték szerepel, mint amekkorát a partnerországok az országba irányuló kiszállításként regisztráltak (ezt nevezzük beérkezéstöbbletnek).

A régi és az új tagországok teljes belső (EU-25) beérkezésének aszimmetria-indikátorait vizsgálva szembevetendő, hogy az értékek a régi tagállamokban jobban szóródnak, mint az újakban. (Lásd az 1. melléklet, 2. táblázatát.) Az EU-15 esetében az indikátor-maximum 22,9 százalék (Görögország), az indikátor-minimum –11,5 százalék (Belgium), az új tagok esetében, ha Ciprustól és Máltától eltekintünk, –0,5 százalék (Magyarország), illetve –14,4 százalék (Litvánia).

A régi és az új tagországok beérkezési aszimmetria-indikátorai között feltűnő különbség az is, hogy míg az EU-15-ből mindössze három (Dánia, Ausztria és Belgium) rendelkezik negatív előjelű mutatóval, azaz beérkezési többlettel, addig az új tagállamok (Ciprus kivételével) mindegyike (lásd a 3. 3. ábrát). A régi tagállamok importhiányt jelző indikátorai – és néhány nagy „eltűnési ügy” felgöngyölítése – mutatják és magyarázzák, miért sürgető közösségi szinten az import nyomon követésének javítása, az ellenőrzések szigorítása az import „eltűnésének” megakadályozására. Az „eltűnés” csökkentése a statisztika beérkezési

⁴ Beérkezési aszimmetria-indikátor (%): $\frac{\text{tükörbeérkezés (partnerország kiszállítása)} - \text{saját beérkezés}}{\text{tükörbeérkezés}}$
 Kiszállítási aszimmetria-indikátor (%): $\frac{\text{saját kiszállítás} - \text{tükörkiszállítás (partnerország beérkezése)}}{\text{saját kiszállítás}}$

aszimmetriájának mértékét is csökkentheti. A statisztika minőségét javíthatja, hogy az EU rendeletben kötelezi az adóhatóságokat, hogy a VIES-rendszer⁵ értékesítési listáit adják át statisztikai célokra. Az értékesítési listák termékinformációkat ugyan nem tartalmaznak, de a vállalatsoros és országok szerint összesíthető adatok az éves külkereskedelmi statisztikai adatok tagországok szerinti bontásához/korrekciójához segítséget adhatnak.

A tükörstatisztikák alapján a csatlakozás utáni időszakban (a vizsgált kétszer nyolc hónapban) egyik *új tagország esetében* sem volt importhiány (alacsonyabb importérték, mint a tükörstatisztikák exportja). A *beérkezési többlet magas aránya* kétségtelenül a csatlakozáshoz kapcsolódó *egyszeri hatású tényezők* eredménye, amit *minden ország esetében a második nyolc hónap alacsonyabb negatív értékei* is jeleznek. Tény az is, hogy 2005 első nyolc hónapjában a paritáskülönbség kiegyenlítésére Magyarország és Lettország esetében már aligha elégséges a beérkezési többlet (–0,5, illetve –1 százalék).

A *kiszállítási aszimmetria-indikátorok* éppúgy, mint a beérkezési aszimmetria-indikátorok a termékáramlás többletét vagy hiányát jelzik a tükörméréssel összevetve (lásd a 3. 4. ábrát). A kiszállítási aszimmetria-indikátor

- *pozitív értéke* a tükörméréshez képest *kiszállítástöbbletet* jelent (a kiszállított export magasabb, mint az import, amelyet a partnerország az adott relációból számba vett),
- *negatív értéke* *kiszállításhiányt* jelez, azaz az adott ország exportja alacsonyabb, mint a partnerország statisztikájában szereplő import.

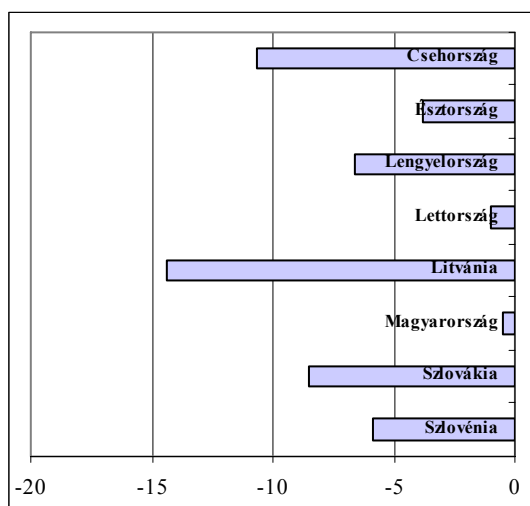
A *kiszállítási aszimmetria-indikátorok* a régi tagállamok többségében jellemzően pozitívak, de a folyamatosan, vagy az időszakok többségében negatív indikátorok sem egyedi esetek. (Lásd az 1. melléklet, 2. táblázatát.) Valójában ugyanez mondható el az új tagországokról is. Három új tagország (Csehország, Lengyelország, Magyarország) a vizsgált öt, csatlakozást és „statisztikai rendszerváltást” átívelő periódusban *végig pozitív*, négy ország végig negatív indikátorral rendelkezett (Észtország, Lettország, Ciprus és Málta), míg a „maradék” három a csatlakozás után negatív indikátorból pozitív indikátorra váltott (Szlovákia, Szlovénia és Litvánia – az utóbbi az első periódusban is pozitív mutatóval rendelkezett). 2005 első nyolc hónapjában a régiek között 9:6 arányban, az újak között 6:4 arányban a *pozitív kiszállítási aszimmetria-indikátorral*, azaz *kiszállítási többlettel* rendelkező országok vannak többségben.

Az új tagállamok (Ciprus és Málta nélkül), köztük Magyarország beérkezési és kiszállítási aszimmetria-indikátorai a vizsgált utolsó periódusban, 2005. január–augusztusban *beérkezési és kiszállítási többletet* (ez utóbbit Lettország és Észtország kivételével) jeleztek (lásd a 3. 3. és a 3. 4. ábrát). Ez azt jelenti, hogy *EU-partnerországokból érkező importjuk nem volt alacsonyabb a tükörstatisztikákban összességében jelzett exportnál (import nem „tűnt el”), az exportjuk viszont magasabb volt, mint a partnerországoktólük beérkező importja*. Ez utóbbi oka a partnerországban eltűnő import/importőr éppúgy lehet, mint a jelzett partnerországban nem „beérkeztetett”, extra exportra kerülő áru vagy akár fiktív export.

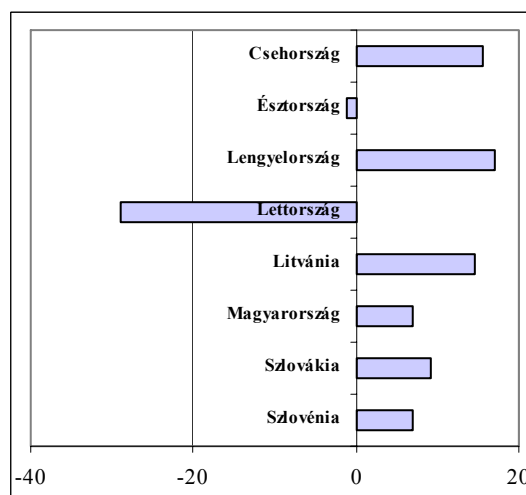
⁵ Ebben az adatbázisban elvileg minden egyes kereskedelmi tranzakció a tagországok között, a partnerek adószámával, és a tranzakció paramétereivel nyomon követhető. Az adatbázisból megállapítható tehát, hogy az egyik tagország vállalata által jelentett exportügylet megjelent-e a másik tagországbeli vállalat importjában.

Beérkezési és kiszállítási aszimmetria-indikátorok a kiemelt új tagállamok esetében**Beérkezési aszimmetria-indikátor**

2005. I–VIII.

Kiszállítási aszimmetria-indikátor

2005. I–VIII.

3.2. A magyar behozatal és kivitel bilaterális aszimmetria-indikátorai

Magyarország 2004-ben 194 országból szerzett be és 188 országba szállított árut. A következőkben a magyar beérkezés és kiszállítás értékét valamennyi EU-tagország tükörstatisztikájával összehasonlítjuk, az EU-n kívüli partnerországok közül a 2004. évi importranszorbán első hét helyen álló országot vizsgáljuk. Az elemzés tárgyát képező országok Magyarország 2004. évi importjának 90,9 százalékát, exportjának 88,9 százalékát képviselték. (A kiválasztott hét nem EU-tagország a magyar extra importból 2004-ben 67,7 százalékkal, az extra exportból 45,5 százalékkal részesedett.)

3.2.1. Az EU-tagországokkal folytatott kereskedelem aszimmetria-indikátorai

Az egyes országok részesedése a beérkezéskülönbözetből – amelyet a különbsétek abszolút értékének összege alapján számoltunk – igen erősen hullámzott az elmúlt mintegy három évben (lásd az 1. melléklet, 3. táblázatát). A különbsétekből való országrészesedések alapján megállapítható, hogy

- Németország szerepe nemcsak magában az importban, hanem a kialakuló beérkezési aszimmetriában is meghatározó (58 és 31 százalék között ingadozik),
- Ausztria részesedése a beérkezéskülönbözetből a csatlakozás előtt kifejezetten magas volt (17 és 21 százalék között), a csatlakozás után azonban marginalizálódott (1 százalék alatt),
- a nagy közvetítők, Hollandia és Belgium „felelőssége” a beérkezési aszimmetriában csökkenni látszik – az utóbbi inkább, mint az előbbi (2002. V–XII. hónapban Hollandia részesedése 14 százalék, Belgiumé 7,5 százalék, 2005. I–VIII. hónapban 10,3, illetve 4,6 százalék),

- az új tagállamok közül e tekintetben a cseh és a szlovén kapcsolatok érdemelnek figyelmet, a részesedés nagysága és növekedése okán egyaránt (2005. I–VIII. hóban 6,9, illetve 7,4 százalék, holott 2002. V–XII. hóban 3, illetve 2,6 százalék volt a részesedésük).

A magyar beérkezési aszimmetria-indikátor – mint azt korábban is bemutattuk – 2005 első nyolc hónapjára vonatkozóan az EU-24 összességére negatív (a magyar beérkezés értéke magasabb, mint a partnerek Magyarországra irányuló kiszállításaié), így *importeltűnésről az intraforgalomban a tükörstatisztikák alapján továbbra sem beszélhetünk.* (Lásd az 1. melléklet, 4. táblázatát.) A magyar beérkezés CIF-, a partnerkiszállítás FOB-paritásából következően a magyar beérkezéstöbblet értéke a paritáskülönbség fedezésére – tekintettel a viszonylag kis távolságokra – kevéssel lehet az elégséges szint alatt.

Az egyes régi EU-tag partnerországokra vonatkozóan a bilaterális beérkezési aszimmetria-indikátorok látványosan különböznek. A magyar beérkezés Hollandiából, Belgiumból és Olaszországból alacsonyabb, mint a tükörstatisztikákban nyilvántartott érték (pozitív beérkezési aszimmetria-indikátor, beérkezéshiány), a német, svéd és francia beérkezés negatív indikátora viszont hasonló mértékű magyar importtöbbletet jelez. Az indikátorok irányából arra lehet következtetni, hogy *a tengerentúli származású áruk esetében az indító országok jelölésével gond van, ugyanaz a termék/ügylet más-más országkódot kap indításkor, mint beérkezéskor.* (Ha ez így van, akkor a tengerentúli EU-n kívüli forgalomban magyar importtöbblettel, azaz negatív mutatókkal kell találkozoznunk – mint később látni fogjuk.)

Szembetűnő ugyanakkor, hogy *az új tagállamok esetében* – Szlovénia kivételével és Ciprustól, Máltától eltekintve – 2005. január–augusztusra vonatkozóan csak pozitív mutató, azaz *magyar beérkezéshiány fordult elő, ami aggodalomra adhat okot* (elsősorban az áfáfizetést illetően). Ezekben az esetekben természetesen a partnerország fikatív kiszállítási jelentése sem zárható ki.

A kiszállításkülönbségekből való részesedések (lásd az 1. melléklet, 3. táblázatát) alapján

- 2005-ben Finnország, Németország és Franciaország megkülönböztetett figyelmet érdemel,
- feltűnően megnőtt 2005-ben Spanyolország és az Egyesült Királyság részesedése,
- a csatlakozás után drasztikusan visszaesett Ausztria részesedése.

Finnország részesedésének ugrásszerű növekedése a csatlakozáshoz (az Intrastat adatgyűjtési rendszer bevezetéséhez) kapcsolódóan (a csatlakozás előtti 1-2 százalék alattiról 15–21 százalékra) meghatározó módon köthető egyetlen cég szállítási/elosztási gyakorlatához, amelynek termékei zömükben fizikailag nem kerülnek a magyarországi gyártás/raktározás után Finnországba. Az osztrák részesedés ezzel párhuzamos (25–29 százalékról 1–5 százalékra) visszaesésében viszont annak lehet szerepe, hogy megszűnt az a gyakorlat, hogy a bécsi raktárközpontból továbbinduló árut osztrákként jelölték. A változás értékeléséhez további támpontot a kiszállítás-diszkrepancia nagysága és főképpen iránya ad.

A kiszállítási aszimmetria-indikátor az összes partnertagországot figyelembe véve tetemes magyar kiszállítási többletet jelez (7 százalékos pozitív indikátor) a partnerbeérkezésekhez képest, a mutató azonban rendkívüli mértékben szóródik: értéke 2005 első nyolc hónapjában +71,8 és –38 százalék között volt (és a szélső értékek nem a törpeállamok valamelyikéhez tartoznak; lásd az 1. melléklet, 4. táblázatát).

A csatlakozás utáni magyar kiszállítást tekintve a diszkrepanciából legnagyobb arányban (együtt 70 százalékkal) részesedő öt ország közül a kiszállítási aszimmetria-indikátor

- három jelentős országra (*Finnország, Spanyolország, Franciaország*) vonatkozóan nagyon magasnak minősíthető pozitív érték (jelentős magyar kiszállítástöbblet a tükörbeérkezéshez képest),
- *Németország* esetében ugyancsak többletet jelez, de a különbség viszonylag szerény,
- Az *Egyesült Királyságba* viszont kevesebb magyar kiszállítás indult, mint amennyit a tükörstatisztikában beérkezésként nyilvántartanak.

Finnország esetében már említettük, hogy a nagymértékű diszkrepancia magyarázata egyetlen cég termékáramoltatási (és adatszolgáltatási) sajátosságaiban keresendő, az *Egyesült Királyság* esetében az indító országgént szereplő közvetítő ország a valószínű ok. (Esetleg az „eltűnő import” korrigálásaként a felfele módosított beérkezés is növelheti a különbséget.) A francia és spanyol többletet az elosztóközpontba (elosztóként is működő cégnek) történő értékesítés magyarázhatja.

Az új tagországok közül a partnerbeérkezéshez képest alacsony magyar kiszállítással (magas negatív indikátorral) jellemezhető Észtországba és Lettországba feltehetően ugyancsak közvetítők révén kerül a (származás szerint) magyar áru, ezt valószínűsíti a két ország földrajzi helyzete is. Gyengíti azonban magyarázatunkat, hogy a Litvániára számolt aszimmetria-indikátor jelentős magyar kiszállítási többletet jelez. A baltiak súlya azonban csekély a kiszállítás-diszkrepanciában (mind egy százalék alatt), kiugró mutatóik legfeljebb említést érdemelnek.

3.2.2. A magyar külkereskedelem aszimmetria-indikátorai néhány EU-n kívüli országgal folytatott kereskedelemben

Magyarország EU-n kívüli kereskedelmi partnerországai közül kiválasztott hét ország súlya a magyar külkereskedelemben igen különböző (zárójelben a részesedés a 2004. évi magyar importból és exportból): Kína (4,8 és 0,7 százalék), Oroszország (5,6 és 1,6 százalék), Japán (3,0 és 0,6 százalék), USA (1,6 és 3,0 százalék), Korea (1,5, és 0,2 százalék), Malajzia (1,0 és 0,1 százalék), Románia (1,5 és 3,2 százalék). A kapocs közöttük, hogy 2004-ben az extra importban Magyarország legfontosabb kereskedelmi partnerei voltak.⁶

3.2.2.1. Részesedések az importkülönbözetből és az import aszimmetria-indikátorok

A vizsgált hét országból érkező magyar importot és a tükörstatisztikák (export) értékeit összehasonlítva a különbözetben (a diszkrepancia abszolút értékét figyelembe véve) csak két ország, Korea és Románia részesedése folyamatosan relatíve alacsony, a többiek esetében általában viszonylag magas, vagy néhány esetben kiugróan magas részarány fordul elő.⁷

Az importkülönbözet a teljes vizsgált időszakot tekintve elsősorban Kína és Japán számlájára írható (lásd az *1. melléklet, 5. táblázatát*). Kína részesedése az importkülönbözetből a

⁶ Lásd: KSH Külkereskedelmi termékforgalom, 2004. január–december. KSH, 2005. szeptember 1.

⁷ A saját és a partnerország statisztikai adata közötti különbséget, illetve a bilaterális aszimmetria-indikátorokat 2002. I. és 2005. II. negyedév közötti 14 negyedévre vizsgáltuk. A számításához az adatok az IMF-nek a Direction of Trade Statistics Quarterly 2003, 2004, 2005. decemberi számaiból származnak.

csatlakozás környékén és azóta is magas, az indexértékek azonban negyedévről-negyedévre erőteljesen ingadoznak. Az időszak első felében Malajzia és az USA részesedése is számottevő volt, 2004 óta azonban – az USA esetében a csatlakozás óta – alacsony. Bár Oroszország részesedése általában alacsony az importkülönbözetből, mégis van két negyedév – 2004 második és 2005 második negyedéve –, amikor súlya megugrott (38, illetve 26 százalékos részesedés). (Ennek oka lehet akár időbeni eltolódás egy, vagy néhány nagyobb ügylet számbavételében.)

Míg az EU-24-ből származó beérkezés aszimmetria-indikátora $-0,5$ százalék volt 2005 első nyolc hónapjában, addig az EU-n kívüli kiválasztott országok csoportjából bejövő import aszimmetria-indikátora az első és második negyedévben -17 , illetve -12 százalék, vagyis az utóbbi országokban relatíve jóval *magasabb magyar importtöbblet* volt kimutatható. Az indikátorok időbeni alakulását figyelembe véve az importtöbblet *aránya csökkenő tendenciát* mutat. (Az import aszimmetria-indexekben is tükröződik, hogy a 2004. első és második negyedévi magyar importadat „kakuktktojás” (lásd az *1. melléklet 6. táblázatát*).

Japán és Korea esetében a magyar import értéke folyamatosan magasabb, mint a tükörstatisztikában szereplő érték (az import aszimmetria-indikátorok relatíve magas negatív értékek); Kína esetében – ha eltekintünk a 2004 első és második negyedévtől, amelyeket tekinthetünk átállási időszaknak – ugyancsak végig magyar importtöbblet látható. A Malajziára számolt import aszimmetria-indikátor a 2002. évi abszurd szintről fokozatosan kvázi normál eltérési szintre csökkent. [2002–2003-ban a malajziai árak (közvetlen) felvevőpiacai között Magyarország nemigen szerepelt. A fordulat 2004 első negyedévében történt.]

Az USA-val szemben a csatlakozás előtt kimutatható nagyarányú importtöbblet – két, a csatlakozást magába foglaló nagyarányú importhiányos negyedév után – fokozatosan kvázi normál szintre csökkent. Az Oroszországra és Romániára vonatkozó indikátorok – a statisztikáik bizonytalansága ellenére – ingadozásoktól nem mentesek ugyan, de abszurd értékeket nem mutatnak.

3.2.2.2. *Részesedések az exportkülönbözetből és az export aszimmetria-indikátorok*

Szemben az importtal, az exportkülönbözetből elsősorban Románia és – bár sokkal kisebb és főképpen csökkenő mértékben – az USA részesedik. Az ázsiai országok szerepe e tekintetben viszonylag kicsi. Oroszország részesedése 2004 utolsó és 2005 első negyedévében volt magas, egyébként alacsony (lásd az *1. melléklet, 7. táblázatát*).

Az *export aszimmetria-indikátor* értéke 2005 második negyedévében a hét országra átlagosan 9 százalék, magasabb, mint a vizsgált 3,5 év alatt bármelyik negyedévben (lásd az *1. melléklet, 8. táblázatát*; a pozitív indikátor magyar exporttöbbletet jelent a tükörstatisztika importjához képest). A relatíve magas értéknél fontosabb, hogy *Magyarország EU-csatlakozása után*

- az addigi *masszív exporthiány* – a hét ország alkotta csoportban csoportszinten – eltűnt (exporttöbbletre váltott), vagy *minimálisra zsugorodott*,
- az USA adataival szemben mutatkozó *exporthiány* szintje határozottan *csökkent*,
- a román statisztikával szemben kimutatható *exporttöbblet változatlanul magas*.

A magyar extra import és export aszimmetriaadatok egyaránt mutatják, hogy a tengerentúli szállítások – amelyekbe gyakran közvetítők kapcsolódnak be – komoly különbségekhez vezethetnek a partnerek adatainak országstruktúrájában; az országok és vállalkozások során átmenő áru statisztikai számbavétele számos ponton megszakadhat.

3.3. Visszapillantás a korábbi bővítésnek (1995) a számba vett importra gyakorolt hatására

A csatlakozás köztudottan a korábban, de már az egységes belső piac létrejötte után EU-taggá váló országok esetében is átmeneti statisztikai adatgyűjtési-adatvesztési problémákat okozott, ami elsősorban az átállás nehézségeivel, sajátosságaival és időigényességével, újonnan felmerülő módszertani problémákkal magyarázható. Az OECD adatbázisa⁸ alapján az EU 1995. évi kibővülése során taggá váló három fejlett ország, Ausztria, Finnország és Svédország esetében vizsgáltuk meg, hogy a 90-es években változott-e, és ha igen, milyen mértékben és irányban néhány kiemelt relációban az adott országok importja ugyanezen partnerországok ide irányuló exportjával összevetésben.

A csatlakozás előtti és utáni periódus adatai között a legjelentősebb különbségeket a három ország közül Ausztria esetében találtuk, de valamennyi vizsgált országban kimutatható volt általában két (1995 és 1996), de néhány esetben több évre vonatkozóan is. Számos esetben trendváltást is megfigyelhetünk, azaz *míg korábban „aluljelentettség” volt jellemző az importra, a csatlakozás után „felüljelentettség” alakult ki*, tehát több termék érkezett a vizsgált partnerországból, mint amennyit oda irányuló exportként eredetileg jeleztek (és vice versa). Ez – többek között – a statisztikai számbavétel hibája mellett a közvetítő kereskedelem jelentőségének megnövekedését és új szereplők megjelenését is jelezheti.

- *Ausztria esetében* zömmel – a Németország, Franciaország, Japán, Dél-Korea, Hollandia, Svédország és az Egyesült Államok relációban is – két évben, 1995-ben és 1996-ban, azaz a csatlakozás első két évében jelentkezett számottevő eltérés. Olasz viszonylatban inkább csak 1996-ban, finn relációban pedig főleg 1997-től, Svédország esetében pedig 1996–1997-ben volt kimutatható érdemi változás.
- *A finn statisztika* több relációban korábban is számottevő, és időnként trendjében is ingadozó eltéréseket mutatott, ezért a csatlakozással összefüggő változásokat is nehezebb megragadni. Egyértelmű változás mutatható ki a Németországból, az Egyesült Királyságból, Dél-Koreából, Hollandiából, az USA-ból származó import számbavétele esetében, olykor több éven keresztül is. Mivel többnyire rendhagyó és átmeneti esetekről van szó, feltehetően adatvesztés következett be a kritikus években.
- *Svédország esetében* a trendek megváltozása alapján egyértelműen az import számbavételi problémája feltételezhető a finn, a francia, az angol, az olasz, a japán, a dél-koreai, a holland, az osztrák és az USA relációkban is. A trendtől való eltérés olykor több mint két évet is érintett.

A leírtakkal összhangban vannak azok az eredmények is, amelyekhez a Világkereskedelmi Szervezet (WTO) on-line adatbázisa alapján végzett számítások révén jutottunk. A vizsgált három ország esetében ugyancsak a csatlakozással összefüggő statisztikai problémákra,

---

⁸ International Trade by Commodity Statistics. Vol. 2001/1. CD-ROM.

jelentős utólagos adatkorrekcióra következtethetünk abból, hogy *a teljes exportra/importra vonatkozó értékek és a főbb termékcsoportokban közölt adatok összegzéseként számított értékek közötti különbség a csatlakozást követő egy-két évben átmenetileg számottevően növekedett (lásd az 1. melléklet, 1–3. ábrát)*. Ez az egyébként széles körben alkalmazott „egyéb, külön nem specifikált forgalom” kategóriája mellett olyan utólagos adatkiegészítéseket is tartalmazhat, amit nem tudtak vagy nem akartak szétosztani, szerepeltetni az egyes termék-, illetve termékcsoportok alatt.

3.4. Következtetések

Az előzőekben ismertetett elemzésünk illeszkedik azoknak a vizsgálatoknak a sorába, amelyek a jelentő és a partnerországok külkereskedelmi adatainak összehasonlító elemzésével foglalkoznak. Az EU – különböző intenzitással ugyan, de – folyamatosan napirenden tartja a termékforgalmi adatokra (és a folyó fizetési mérleg egyéb soraira) vonatkozó aszimmetria-vizsgálatokat. A Magyarország EU-hoz történő csatlakozását megelőző és azt követő rövid időszakra vonatkozó eredményeink, valamint a korábban csatlakozó országok hosszabb időszakra vonatkozó adatainak vizsgálata alapján következtetésünk⁹ az alábbiakban foglalható össze.

- *A magyar Intrastat-adatgyűjtésről* a tükörstatisztikai elemzés alapján, *az EU többi tagállamával – legyenek újak, vagy régiek – összehasonlítva pozitív kép* rajzolható: a különbségek a saját és a partnerországok statisztikái között viszonylag szerények, a „minőségjelző” mutatók szintje és időbeni változása pozitív jelzővel illelhető. Az összemérés alapján kialakuló kedvező megítélés nem azt jelenti, hogy az Intrastat-adatgyűjtésnek nincsenek általános, nem országspecifikus problémái, amelyek az adatgyűjtést nehezítik. Az áfához kapcsolt rendszer például „hajlamosít” az import „alul-” az export „felül”-jelentésének feltételezésére.
- A magyar Intrastat-adatok és a tükörstatisztikák összevetése *összességében nem jelez beérkezéshiányt*. Érdeemes azonban arra felfigyelni, hogy a magyar behozatal az új tagállamokból alacsonyabb, mint a tükörstatisztikákban szereplő kiszállítás, ami alapján feltételezhető, hogy az adatgyűjtésben szereplő import ezekből a relációkból a ténylegesnél alacsonyabb.
- A beérkezéstöbblet kapcsán fontos emlékezni arra, hogy a „*felüljelentettség*” az 1995-ben csatlakozó országok esetében is – a csatlakozáshoz kapcsolódó számos változás hatására, időlegesen – kialakult, tehát több termék érkezését jelentették/becsülték a vizsgált partnerországból, mint amennyit oda irányuló exportként a partnerország jelentett (és vice versa).
- A magyar *kiszállítás* esetében az *aszimmetria-indikátor* az összes partnertagországot figyelembe véve *tetes magyar kiszállítási többletet* mutat a partner-beérkezésekhez képest, a mutató azonban rendkívüli mértékben szóródik. Az exporttöbbletet jelző indikátor azt tükrözi, hogy létezik külföldön „eltűnő” export is. Ez értelmezhető a partnerországban az import eltűnésének is, de nem zárható ki az export fiktív volta sem.

⁹ Figyelembe kell venni, hogy a vizsgálható időszak túl rövid, ezért elemzésünk nem általános, csupán korlátozott (a vizsgált időszakra vonatkozó) érvényű.

- A saját és a tükörstatisztikák összehasonlítása kapcsán is hangsúlyozni kell a tükörstatisztikák használhatóságát (is) érintő, de azon messze túlmutató problémát, amelyet *a globális vállalatokhoz* tartozó beszerzési/elosztó központok, valamint a raktározási-logisztikai tevékenységre szakosodott vállalkozások szaporodása, szerepük növekedése okoz *a nemzetközi termékáramlások számbavételében* és a számba vett *áramlások reálgazdasági folyamatokhoz kapcsolásában* egy adott országban.

Mellékletek

1. Melléklet

1–8. táblázat: a tükörstatisztikai aszimmetria-vizsgálatok részletes adatai

1–3. ábra. Eltéérések a forgalom összesen és a termékcsoportok aggregált forgalma között Ausztria, Finnország és Svédország esetében az 1995-ös csatlakozás utáni években

1. táblázat

EU-25: a tagországok részesedése a közösségi szintű beérkezés- és kiszállításkülönbözetből

(Beérkezési különbség: partnerkiszállítás–jelentő beérkezés abszolút értéke; kiszállítási különbség: jelentő kiszállítás–partnerbeérkezés abszolút értéke)

Kód	Ország megnevezése	2002. V– XII.	2003. I– VIII.	2003. IX– -2004. IV.	2004. V– XII.	2005. I– VIII.	2002. V– XII.	2003. I– VIII.	2003. IX– 2004. IV.	2004. V– XII.	2005. I– VIII.
		Részesedés a beérkezéskülönbözetből (%)*					Részesedés a kiszállításkülönbözetből (%)*				
AT	Ausztria	2,4	3,8	4,2	3,2	2,9	6,6	7,8	9,4	8,0	9,0
BE	Belgium	7,7	5,0	6,0	7,2	11,1	19,3	17,9	18,5	19,3	16,4
DE	Németország	16,0	14,6	17,8	14,2	12,9	8,0	11,4	13,0	0,9	7,5
DK	Dánia	1,9	0,7	0,8	0,7	1,3	5,4	3,8	3,5	4,2	5,2
ES	Spanyolország	6,5	8,5	7,2	7,0	12,4	2,3	3,9	3,1	1,2	0,5
FI	Finnország	0,4	0,8	0,8	1,0	0,9	0,9	0,3	0,2	1,6	0,9
FR	Franciaország	11,5	7,9	10,8	10,3	15,2	10,3	14,5	12,8	7,9	4,6
GB	Egyesült Királyság	19,5	18,0	16,7	16,9	11,9	9,6	5,6	2,8	0,1	3,3
GR	Görögország	3,9	1,1	3,1	1,6	1,6	1,5	0,7	0,3	0,7	0,2
IE	Írország	4,7	3,6	4,2	5,7	5,2	1,6	2,4	1,8	5,0	5,3
IT	Olaszország	1,2	8,5	3,5	1,4	4,1	10,6	5,7	10,5	10,7	11,7
LU	Luxemburg	0,3	1,1	1,3	1,2	0,8	0	0,7	0,4	1,5	0,3
NL	Hollandia	6,3	7,2	6,3	5,6	4,7	13,4	16,0	12,7	8,5	11,5
PT	Portugália	3,4	3,9	4,1	4,2	2,9	1,2	1,5	1,9	2,2	0
SE	Svédország	5,2	4,1	4,4	3,8	4,9	3,7	1,9	2,1	3,3	3,7
Régi tagállamok		90,9	88,8	91,2	84,0	92,8	94,4	94,1	93	75,1	80,1
CY	Ciprus	0,7	0,8	0,5	0,2	0,1	0,5	0,7	0,5	0,6	0,4
CZ	Csehország	2,5	2,9	2,5	5,9	2,7	0,2	0,7	1,7	9,7	6,4
EE	Észtország	0,5	0,5	0,6	0,4	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4	0
HU	Magyarország	2,1	2,5	2,2	1,6	0,1	1,0	1,3	1,2	4,2	2,1
LT	Litvánia	0,8	1,0	0,8	0,8	0,5	0,2	0	0,3	0,7	0,7
LV	Lettország	0,4	0,4	0,4	0,1	0,0	0,3	0,2	0,3	1,3	0,7
MT	Málta	0,6	0,5	0,7	0,0	0,0	0,1	0,1	0	0,1	0,2
PL	Lengyelország	0,6	1,3	0,2	4,9	2,1	1,9	1,7	1,7	7,0	7,2
SI	Szlovénia	0,5	0,8	0,4	0,5	0,4	0,5	0,7	0,5	0,6	0,5
SK	Szlovákia	0,3	0,5	0,5	1,5	1,0	0,5	0,2	0,5	0,7	1,5
Új tagállamok		9,0	11,2	8,8	15,9	7,0	5,5	5,8	7,0	25,3	19,7

* Kerekítések miatt az összesen nem 100.

2. táblázat

EU-25: Beérkezési és kiszállítási aszimmetria-indikátorok a teljes intraforgalomra vonatkozóan

Kód	Ország	2002. V– XII.	2003. I– VIII.	2003. IX– 2004. IV.	2004. V– XII.	2005. I– VIII.	2002. V– XII.	2003. I– VIII.	2003. IX– 2004. IV.	2004. V– XII.	2005. I– VIII.
		Beérkezési aszimmetria-indikátor (%)					Kiszállítási aszimmetria-indikátor (%)				
Régi tagállamok											
AT	Ausztria	-5,3	-7,4	-8,1	-6,0	-6,6	13,6	15,9	18,1	12,0	15,9
BE	Belgium	-7,5	-4,4	-5,4	-6,5	-11,5	14,1	13,1	13,2	10,3	10,1
DE	Németország	6,0	5,0	6,3	5,1	5,3	2,5	3,4	3,7	-0,2	1,9
DK	Dánia	-7,0	-2,6	-2,8	-2,5	-5,4	15,9	11,8	10,8	9,7	13,9
ES	Spanyolország	6,9	7,9	6,8	6,6	13,1	3,0	4,8	3,7	1,1	-0,6
FI	Finnország	2,0	3,8	3,9	4,7	5,1	3,7	-1,2	-0,7	-5,7	-4,0
FR	Franciaország	6,3	3,9	5,5	5,3	9,0	5,8	8,1	7,1	3,5	2,6
GB	Egyesült Királyság	11,9	10,7	10,2	10,5	8,9	6,9	4,4	2,3	0,0	2,5
GR	Görögország	22,9	5,9	15,6	8,3	10,2	-35,7	-12,5	-5,3	-9,9	-4,2
IE	Írország	16,1	13,7	15,7	20,7	21,3	3,4	-6,2	-4,4	-9,7	-12,4
IT	Olaszország	1,0	6,5	2,7	1,2	3,9	8,4	4,7	8,2	6,4	8,6
LU	Luxemburg	4,1	11,1	13,4	12,0	10,5	0,5	-8,7	-4,8	-12,9	-2,7
NL	Hollandia	6,4	6,7	6,2	5,4	5,4	8,1	9,7	7,6	3,7	5,8
PT	Portugália	12,0	13,0	13,9	15,0	12,4	-6,9	-8,4	-10,4	-10,2	0,2
SE	Svédország	12,9	9,4	9,9	8,7	13,0	-9,5	-4,8	-5,0	-5,8	-8,1
Új tagállamok											
CY	Ciprus	30,1	34,1	21,7	9,7	7,0	-261,4	-315,0	-240,6	-109,6	-94,0
CZ	Csehország	9,7	10,2	9,0	-20,6	-10,7	0,8	2,4	5,3	20,0	15,5
EE	Észtország	16,5	13,8	16,0	-12,3	-3,8	-14,4	-9,8	-12,4	-9,6	-1,2
HU	Magyarország	10,1	10,6	9,9	-7,0	-0,5	4,1	5,7	4,5	11,7	7,0
LT	Litvánia	19,6	22,3	17,4	-20,5	-14,4	6,9	-1,3	-9,9	12,3	14,7
LV	Lettország	14,3	13,6	13,4	-2,4	-1,0	-22,5	-14,7	-17,3	-52,4	-29,0
MT	Málta	30,3	23,3	33,7	1,4	-0,1	-13,9	-10,5	-5,8	-12,2	-30,2
PL	Lengyelország	2,0	3,9	0,7	-13,9	-6,6	6,7	5,9	5,2	14,6	17,0
SI	Szlovénia	7,2	10,2	5,0	-6,3	-5,9	-8,0	-11,8	-8,3	6,5	6,9
SK	Szlovákia	2,9	4,5	3,7	-12,2	-8,5	-4,7	-1,3	-3,9	3,4	9,3
EU-25		5,6	5,5	5,4	3,3	4,5	5,6	5,5	5,4	3,3	4,5

3. táblázat

Magyarország: a tagországok részesedése a beérkezés- és kiszállítás-különbözetből

(Beérkezési különbözet: partnerkiszállítás–magyar beérkezés abszolút értéke; kiszállítási különbözet: magyar kiszállítás–partnerbeérkezés abszolút értéke)

Kód	Ország megnevezése	2002. V– XII.	2003. I– VIII.	2003. IX–2004. IV.	2004. V– XII.	2005. I– VIII.	2002. V– XII.	2003. I– VIII.	2003. IX– 2004. IV.	2004. V– XII.	2005. I– VIII.
		Részeseés a beérkezéskülönbözetből (%)*					Részeseés a kiszállításkülönbözetből (%)*				
AT	Ausztria	18,9	17,0	20,4	0,1	0,9	26,1	24,5	28,6	0,8	5,5
BE	Belgium	7,5	10,1	8,6	2,6	4,6	7,9	5,8	1,9	3,4	0,6
DE	Németország	35,8	38,6	38,6	57,7	31,5	12,2	17,7	12,3	36,1	17,2
DK	Dánia	1,0	0,6	0,2	0,2	0,6	0,5	1,0	1,3	0,5	0,3
ES	Spanyolország	1,8	1,2	2,5	1,2	2,0	3,8	3,8	2,2	3,3	9,9
FI	Finnország	2,2	0,9	2,0	1,0	3,3	1,7	1,6	0,3	15,4	21,4
FR	Franciaország	0,7	1,4	0,4	10,6	7,5	6,0	8,3	9,1	15,1	13,8
GB	Egyesült Királyság	0,8	1,3	2,2	1,4	0,6	5,3	0,8	2,9	3,1	7,3
GR	Görögország	0,2	0,0	0,2	0,5	0,3	0,2	0,0	0,5	2,5	2,9
IE	Írország	1,4	1,3	1,8	1,5	1,4	0,8	0,6	1,4	0,5	0,3
IT	Olaszország	6,6	5,1	2,5	1,1	10,2	2,7	5,7	5,9	1,1	3,5
LU	Luxemburg	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,6	0,6
NL	Hollandia	13,9	16,6	12,7	2,7	10,3	3,4	7,2	8,8	3,3	3,8
PT	Portugália	0,9	0,7	0,8	0,4	1,5	2,3	2,6	2,9	4,4	5,2
SE	Svédország	0,8	0,4	1,2	3,2	1,8	19,7	12,8	12,2	3,8	0,4
Régi tagállamok		92,6	95,1	94,2	84,3	76,5	92,6	92,7	90,3	93,9	92,7
CY	Ciprus	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,4	0,1
CZ	Csehország	3,0	0,4	0,6	4,9	6,9	2,8	1,9	3,2	0,8	0,9
EE	Észtország	0,1	0,1	0,3	3,9	0,9	0,2	0,3	0,2	0,8	0,6
HU	Magyarország	0,1	0,0	0,1	0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,2	0,5
LT	Litvánia	0,0	0,0	0,1	0,0	0,5	0,1	0,1	0,0	0,1	0,3
LV	Lettország	0,2	0,2	0,9	1,6	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
MT	Málta	0,7	0,4	0,8	0,4	2,3	3,0	3,2	4,3	1,0	4,4
PL	Lengyelország	0,6	0,5	0,7	0,1	0,6	0,5	0,6	0,6	1,1	0,3
SI	Szlovénia	2,6	3,3	2,0	4,0	7,4	0,6	1,0	1,1	1,9	0,2
SK	Szlovákia	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,4	0,1
Új tagállamok		7,3	5,0	5,5	15,7	23,7	7,4	7,6	9,8	6,7	7,4

* Kerekítések miatt az összesen nem 100.

4. táblázat

Magyarország: bilaterális beérkezési és kiszállítási aszimmetria-indikátorok

Kód	Ország	2002. V–XII.	2003. I–VIII.	2003. IX–2004. IV.	2004. V–XII.	2005. I–VIII.	2002. V–XII.	2003. I–VIII.	2003. IX–2004. IV.	2004. V–XII.	2005. I–VIII.
		Beérkezési aszimmetria-indikátor (%)					Kiszállítási aszimmetria-indikátor (%)				
Régi tagállamok											
AT	Ausztria	23,2	21,2	25,7	-0,1	0,7	-67,3	-54,4	-47,8	1,3	6,1
BE	Belgium	29,0	36,3	35,9	8,5	10,6	-56,0	-38,8	13,7	15,7	-2,0
DE	Németország	13,5	13,7	13,6	-17,0	-6,9	6,6	8,7	5,4	12,6	4,3
DK	Dánia	-18,6	-11,6	-3,4	-2,9	5,1	14,2	23,0	25,4	7,7	3,2
ES	Spanyolország	-11,9	-6,9	-15,1	5,7	7,5	28,4	23,9	11,2	12,7	23,8
FI	Finnország	-27,6	-9,9	-22,5	-8,1	-27,9	42,1	32,1	5,4	62,2	53,7
FR	Franciaország	1,6	-3,0	-0,9	-19,9	-9,9	19,9	24,1	23,6	29,4	20,9
GB	Egyesült Királyság	3,0	4,6	7,4	3,7	-1,4	20,1	3,1	8,6	5,5	-11,5
GR	Görögország	-20,2	-1,9	-13,8	-35,5	-15,5	-10,1	0,7	-16,1	40,5	30,3
IE	Írország	-44,9	-39,1	-54,3	-39,8	-34,7	35,8	34,9	47,4	12,0	-6,3
IT	Olaszország	-10,2	-7,7	-3,9	-1,5	10,4	8,5	16,2	15,6	-2,2	-4,7
LU	Luxemburg	15,2	3,5	8,0	-4,3	1,0	-12,9	45,6	0,6	79,4	70,3
NL	Hollandia	42,4	43,8	35,7	-4,3	11,9	15,5	31,9	29,5	10,4	7,9
PT	Portugália	-41,0	-30,2	-34,2	-17,3	-41,6	67,9	70,4	73,5	77,1	71,8
SE	Svédország	-8,3	-3,3	-11,8	-23,1	-9,6	79,4	66,3	59,5	20,1	2,3
Új tagállamok											
CY	Ciprus	-483,6	-124,6	-447,4	-4114,2	-1750,5	-77,5	59,5	-130,9	67,0	-9,6
CZ	Csehország	11,6	-1,6	-2,5	10,7	12,4	-26,9	-15,1	-23,5	-3,6	2,1
EE	Észtország	-9,5	7,2	12,6	71,2	15,1	-56,9	-44,6	-25,6	-55,2	-38,0
LT	Litvánia	14,1	-0,2	-17,0	18,6	12,4	4,1	-6,9	3,4	8,0	15,6
LV	Lettország	-23,4	-17,8	-47,9	-13,6	57,5	-25,6	-18,9	-3,3	8,7	-15,1
MT	Málta	-52,1	-25,6	-149,0	-205,3	-528,8	-11,6	-36,5	-86,4	-47,4	-5,0
PL	Lengyelország	-2,9	-1,6	-2,7	-1,0	3,6	-25,7	-23,5	-26,9	-3,5	9,5
SI	Szlovénia	-12,9	-10,3	-12,9	-1,1	-6,7	-10,4	-12,1	-12,6	-10,4	-1,9
SK	Szlovákia	13,2	15,0	9,0	12,3	16,6	7,6	9,4	7,8	-10,5	-0,6
EU-25		10,1	10,6	9,9	-7,0	-0,5	4,1	5,7	4,5	11,7	7,0

Megjegyzés: A KSH-tól kapott információk alapján a kiszállítási aszimmetriát egy vállalat téves adatszolgáltatása okozta. A 2005. évi adatok felülvizsgálata során a KSH a hibát korrigálta, amely módosítja a Finnországgal és több más országgal kapcsolatos aszimmetriát.

5. táblázat

Magyarország: a kiválasztott EU-n kívüli országok relatív súlya az importkülönbözetben

(Importkülönbözet: partnerexport–magyar import abszolút értéke; a hét ország importkülönbözetének abszolút értéke összesen=100%)

Kiemelt országok	2002				2003				2004				2005	
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.
	Százalék													
Kína	25,5	22,7	3,5	27,4	27,2	27,3	13,3	38,8	57,3	8,1	53,7	59,1	68,4	44,9
Japán	24,1	24,2	41,7	19,0	31,5	23,4	23,9	19,6	3,1	21,7	21,9	21,0	18,1	12,7
Korea	5,4	5,8	9,1	9,9	8,6	7,2	10,6	12,1	2,5	5,9	3,8	5,5	3,6	5,4
Malajzia	19,0	14,7	20,8	15,2	13,5	16,1	17,6	10,3	0,9	3,7	1,4	5,5	2,1	3,4
Románia	0,1	0,3	0,4	0,0	0,1	0,1	0,1	1,3	7,3	0,9	3,8	4,4	1,1	1,0
Oroszország	2,9	3,2	0,0	10,6	10,1	1,4	7,8	10,9	4,2	37,6	5,2	0,5	0,2	25,9
USA	22,9	29,2	24,5	17,9	8,9	24,5	26,6	7,0	24,8	22,0	10,2	4,0	6,4	6,8

6. táblázat

Magyarország: bilaterális import aszimmetria-indikátorok a kiválasztott EU-n kívüli országokkal

Országok	2002				2003				2004				2005	
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.
	100*(tükörexport–magyar import)/tükörexport (%)													
Kína	-79,1	-50,2	-4,3	-57,2	-44,7	-44,8	-18,1	-67,0	59,1	4,0	-51,8	-55,3	-52,2	-27,0
Japán	-126,0	-98,3	-111,4	-62,5	-100,0	-74,3	-73,7	-69,6	-6,3	-22,4	-35,8	-29,1	-21,9	-11,1
Korea	-60,9	-60,0	-62,0	-61,0	-54,2	-54,5	-54,1	-53,7	-11,4	-11,9	-11,3	-11,5	-10,0	-11,6
Malajzia	-425,7	-481,8	-386,2	-595,7	-364,3	-360,5	-292,5	-187,3	-8,0	8,3	4,2	-19,5	-10,2	8,1
Románia	1,1	2,0	1,8	0,0	-0,8	0,6	0,7	8,0	-25,8	-1,3	10,8	10,3	-2,2	-1,5
Oroszország	-5,0	-4,6	0,0	-17,1	10,6	-1,7	-9,2	-18,9	-4,1	-15,5	-3,9	0,3	0,1	-10,0
USA	-98,4	-119,2	-81,0	-97,0	-22,6	-123,8	-151,9	-25,2	43,5	20,7	-40,3	-9,6	-12,3	-9,9
Fentiek	-63,2	-52,2	-32,7	-52,0	-30,3	-43,4	-39,7	-45,1	17,5	-4,0	-21,0	-18,6	-16,6	-12,2

7. táblázat

Magyarország: a kiválasztott EU-n kívüli országok relatív súlya az exportkülönbözetből

(Exportkülönbözet: magyar export–partnerimport abszolút értéke; a hét ország exportkülönbözetének abszolút értéke összesen=100%)

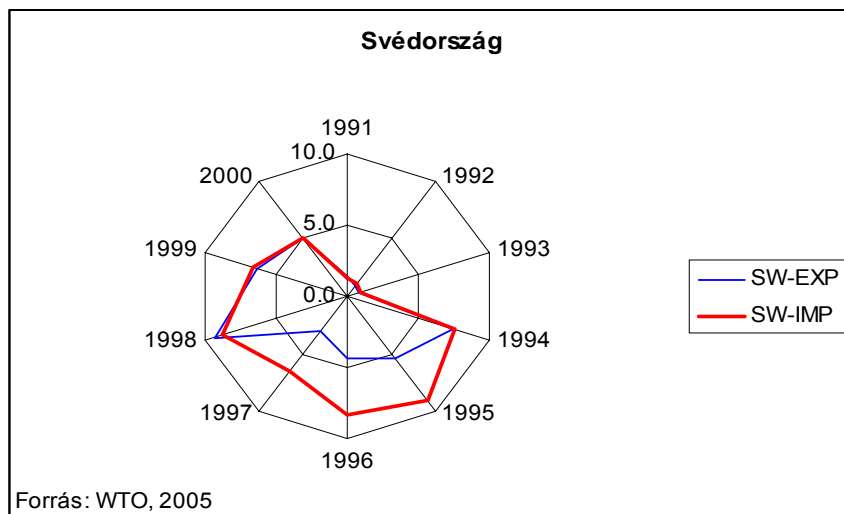
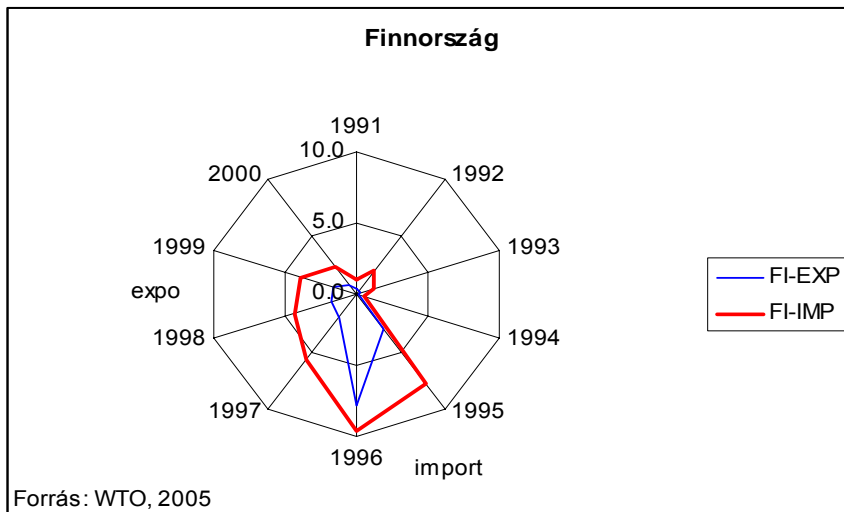
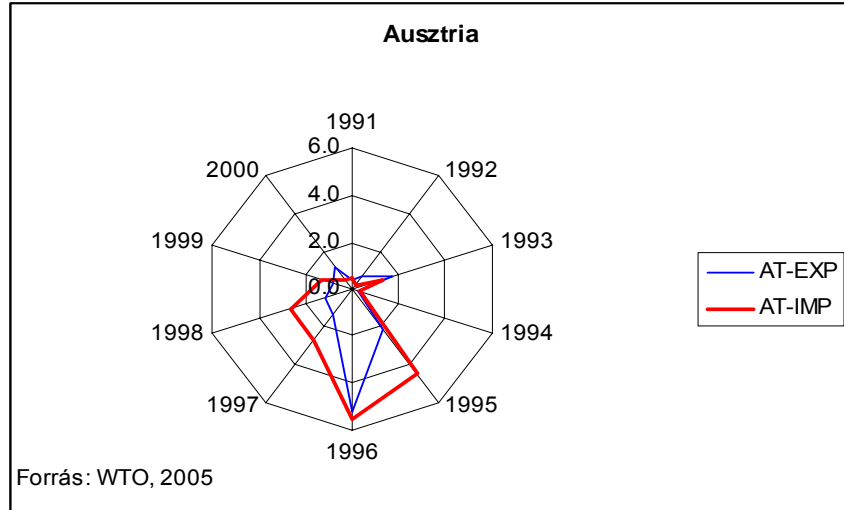
Országok	2002				2003				2004				2005	
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.
	Százalék													
Kína	1,7	0,7	0,6	2,0	1,5	1,9	9,8	11,9	0,6	4,8	12,4	3,2	1,8	5,0
Japán	15,7	7,1	11,2	6,8	7,4	6,1	6,3	4,5	4,4	10,2	9,5	9,1	16,3	7,7
Korea	4,7	2,7	2,2	1,6	1,7	1,8	2,6	3,1	0,6	1,2	1,4	1,3	0,8	1,7
Malajzia	5,5	2,7	0,6	0,9	1,0	1,2	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3
Románia	11,4	8,6	8,8	9,2	11,0	15,9	21,3	13,2	11,6	37,5	46,6	49,2	20,8	63,9
Oroszország	7,0	3,2	1,4	2,2	1,5	1,2	6,8	2,9	6,0	6,3	7,1	10,2	20,8	5,8
USA	53,9	75,0	75,2	77,4	75,8	71,8	53,3	64,2	76,8	40,0	23,1	26,8	39,3	15,7

8. táblázat

Magyarország: bilaterális export aszimmetria-indikátorok a kiválasztott EU-n kívüli országokkal

Országok	2002				2003				2004				2005	
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.
	100*(magyar export–tükörimport)/magyar export (%)													
Kína	18,2	-10,3	-5,8	-46,7	-26,5	-17,7	-102,4	-148,8	3,3	18,4	-96,0	-28,8	11,7	16,4
Japán	-128,6	-83,3	-137,5	-75,8	-93,6	-50,7	-30,0	-24,0	-29,6	-60,2	-90,2	-64,5	-85,5	-26,4
Korea	-100,0	-93,8	-100,0	-110,0	-125,0	-111,1	-122,2	-114,3	-26,7	-28,6	-24,2	-24,1	-9,7	-23,1
Malajzia	70,4	68,2	42,9	46,2	-200,0	-175,0	0,0	-20,0	0,0	0,0	0,0	11,1	-12,5	-11,1
Románia	25,5	25,0	21,7	27,7	32,2	32,3	29,2	22,1	28,4	47,2	53,4	47,6	16,6	47,1
Oroszország	-27,0	-17,3	-6,4	-10,6	6,9	4,7	16,3	7,8	21,9	15,7	17,9	19,2	32,0	-10,2
USA	-66,1	-137,7	-132,3	-170,6	-165,7	-135,3	-68,5	-75,7	-155,2	-55,3	-28,9	-29,9	-35,0	-9,9
Fentiek	-33,6	-59,8	-57,3	-69,2	-63,9	-42,7	-19,4	-31,9	-41,2	-1,1	3,0	6,9	-3,8	9,0

**Eltérések a forgalom összesen és a termékcsoportok aggregált forgalma között
(Az adott évi forgalom százalékában)**

ISSN-10: 963-7260-06-4
ISBN-13: 978-963-7260-06-3

E kiadvány a KOPINT-DATORG zRt. Engedélye nélkül nem sokszorosítható!

Cím: H-1081 Budapest, Csokonai u. 3.
Tel.: 459-4241 Fax: 303-9588

